

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Polanšek, Emanuel. V brezčasje s Cankarjevo literaturo : govorniški natečaj v okviru podelitve Tischlerjeve nagrade / Emanuel Polanšek.- Celovec.** Zaključno tekmovanje na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu so dijaki in dijakinje (po dva iz Slovenske gimnazije, Dvojezične trgovske akademije in Višje šole za gospodarske poklice c Šentpetru) absolvirali v vsakem oziru brezhibno.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 2**
- **Kulmesch, Janko. Pričakovanja deželnega glavarja in slovenskih politikov : ob prehodu starega leta v novo / Janko Kulmesch.- Marjan Sturm, predsednik ZSO: Ob 100- letnici konca prve svetovne vojne in začetku bojev za južno mejo. Peter Kaiser, deželni glavar: Želim si Ano Blatnik v deželnem zboru. Zdravko Inzko, predsednik NSKS: Najti korekten odnos z novo zvezno vlado in zahvala Olipu. Bernard Sadovnik, predsednik SKS: Definirati usmerjenost samostojnega gibanja.- Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 4-5**
- **Wakounig, Franc. Le v slogi in enotnosti je moč : novoletni koncertu v Šentjanžu / Franc Wakounig.- Šentjanž.** Novoletni koncert Slovenskega prosvetnega društva Šentjanž sodi, podobno kot koncert Danice, med ugledne kulturniške vstopnice v novo delovno leto na pevsko - zborovskem polju, obenem pa je lepa priložnost za spletnje novih stikov. Na letošnjem novoletnem koncertu v Šentjanžu so Selani, domači tamburaši in moški zbor iz Dol pri Brdu napeli pisan pevski lok od Košute do Zilje.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 6**
- **Skupaj za spremembo zakona : poziv veteranskih organizacij.- Ljubljana, V Ljubljani so se v torek, 16. januarja sestala vodstva Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, Zveze koroških partizanov in Zveze vojnih invalidov Trst. Glavnina pogovora je potekala o temi problematike financiranja zamejskih veteranskih organizacij zaradi sprejema novega Zakona o nevladnih organizacijah v Republiki Sloveniji.- Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 6**
- **Hainz, Philipp. Legendarna pustna zabava na visoki ravni : srebrni jubilej Pliberškega pustnega kabareta / Philipp Hainz ; [pogovarjal se je] Janko Kulmesch.- Pliberk. Ob srebrnem jubileju Pliberškega pustnega kabareta smo se pogovarjali z organizacijskim vodjem Philippom Hainzem.- Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 7**
- **Pestro gospodarsko srečanje za novo leto : srečanje s temo Delovno pravo pri čezmejnem poslovanju.- Celovec.** V četrtek, 11. januarja je v slavnostni dvorani Koroške gospodarske zbornice (WKK) potekalo že drugo novoletno gospodarsko srečanje, tokrat s temo Delovno pravo pri čezmejnem poslovanju. Predavanja so se udeležili tudi visoki gosti. Med njimi predsednik Koroške gospodarske zbornice Jürgen Mandl predsednik Slovensko - avstrijske gospodarske zbornice Avgust Josta ter predsednik Avstrijsko - slovenskega prijateljstva Peter Lexe. Vsi skupaj so poudarili, da so takšna srečanja dobrodošla, saj je v teh časih zelo pomembno gospodarsko sodelovanje na obeh straneh meje.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 7**
- **Tyran, Peter. Kolo s Korošci : pogovor s Petrom Tyranom / Peter Tyran ; [pogovarjala se je] Ana Grilc.- Dunaj. 71.** prirreajo "Hrvatski bal" in letos je postavila manjšina manjšino v središče. Kajti koroški Slovenci so letošnja tema. Novinar, glavni organizator in gradiščanski Hrvat Peter Tyran pripoveduje o plesu, manjšini in svoji posebni povezanosti s koroškimi Slovenci.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 8-9**
- **Wakounig, Bojan. Balet, ki prepriča še baletne analfabete : Mestno gledališče Celovec / Bojan Wakounig.- Celovec.** SNG Opera in balet Ljubljana je s premiero Labodjega jezera v celovškem Mestnem gledališču navdušilo tudi koroško publiko.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 13**
- **Wakounig, Bojan. 150 let od smrti škofa na krpljah : Friderik Irenej Baraga / Bojan Wakounig.- Celovec.** Mohorjeva založba je izdala monografijo o slovenskem misijonarju Indijancev: Irena Markovič: Irenej Friderik Baraga - misijonar in škof med Otavci in Očipvejci. Mohorjeva založba Celovec.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 13**
- **Kupper, Lenčka. Vsak človek ima v sebi otroka. Eni ga pustijo spati, drugi ga cartljajo : Lenčka Kupper, Tischlerjeva nagrajenka 2018 / Lenčka Kupper ; [pogovarjal se je] Bojan Wakounig.- Celovec.** V ponedeljek, 22. januarja bo Lenčka Kupper v Tischlerjevi dvorani Mohorjeve v Celovcu prejela 39. Tischlerjevo nagrado, ki ji jo bosta podelila Krščanska kulturna zveza in Narodni svet koroških Slovencev.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 14-15**
- **Polna dvorana pri Šteklu : Podjunski ples.- Globasnica.** Slovensko kulturno društvo Globasnica s predsednico Marijo Marketz na čelu so pri Šteklu v Globasnici pripravili Podjunski ples.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 16**

- **Odlična zabava z Modrijani : Radiški ples.**- Radiše. Slovensko prosvetno društvo Radiše s predsednikom Aleksandrom Tolmaierjem na čelu je organiziralo Radiški ples.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 17**
- **Kakovostno olje iz Doba zmagovalec Alpe - Jadran : Alpsko - jadransko ocenjevanje ribjih izdelkov in olja.**- Celovec. Koroška Kmetijsko - gozdarska zbornica, Deželno združenje za neposredno prodajo in Društvo ribogojcev avstrijske Koroške so v soboto, 13. januarja 2018 v sklopu prireditve na kmetijskem sejmu Alpe - Jadran izročili priznanja najboljšim proizvajalcem ribjih izdelkov in olj v alpsko - jadranskem prostoru. Med najboljšimi proizvajalci vrhunskega olja je kar nekaj domačih kmetov. Zmagovalka pri olju pa je kmetija Trampusch iz Doba.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 3 (19. jan. 2018), str. 18**

Primorski dnevnik, Trst

- Sandor Tence. Južni Tiroolci bodo kandidate izbrali na primarnih volitvah : Bocen - priprave na politične volitve / (st). - Portreta. - napoved članka na strani 1 pod naslovom Južni Tiroolci izbirajo kandidate. Primorski dnevnik, št. 15 (19. jan. 2018), str. 1, 3
- Skupni odbor Slovenija-FJK: Trst – danes tretje zasedanje. Slovenski zunanji minister Karl Erjavec tudi s predstavnostvom slovenske manjšine. Primorski dnevnik, št. 15 (19. jan. 2018), str. 3
- TENCE, Sandor Ljubljana računa, da bo Slovenec visoko na strankarski listi DS : Dežela - Erjavec po seji odbora FJK-Slovenija o slovenski kandidaturi za Rim / (st). - Portreta. - Napoved članka na strani 1 pod naslovom Dejstva ali utvare? V: Primorski dnevnik. - ISSN 1124-6669. - Leto 74, št. 16 (20. jan. 2018), str. 1, 3
- (pv) Ministrov optimizem je naletel na začudene obraze manjšincev: Dežela – Erjavec napovedal vrnitev Narodnega doma v Trstu do 2020. Primorski dnevnik, št. 16 (20. jan. 2018), str. 3
- (pv) Milijon podpisov za Evropo vseh jezikov: manjšina – evropska peticija za zaščito manjšin in kulturno raznolikost. Primorski dnevnik, št. 16 (20. jan. 2018), str. 4
- (pd) »Slovenko so oblikovale ženske izrednih energij«: prvi ženski časopis – Marta verginella o monografiji Slovenka. Primorski dnevnik, št. 16 (20. jan. 2018), str. 12-13
- Sanela Čoralič. Prvi tlakovci spomina za tržaške žrtve holokavsta: Trst – spominska svečamost v torek. Miniaturne spomenike bodo položili na štiri lokacije, spomnili se bodo 16 oseb. Primorski dnevnik, št. 17 (21. jan. 2018), str. 7
- Jaruška Majovski. Od Kubricka do Brionov: intervju – igralec in režiser Rade Šerbedžija prejel nagrado Eastern Star Award na TsFF. Primorski dnevnik, št. 17 (21. jan. 2018), str. 11
- Retali-Medori, Stella. Uradnost korziškega jezika postaja vroča tema francoske politike : po zmagi avtonomistov na nedavnih volitvah na Korziki. Primorski dnevnik, št. 17 (21. jan. 2018), str. 12
- Danjel Radetič. Vračanje v preteklost, ki zastruplja ozračje : Gorica - vsakoletni sprejem veteranov fašističnega odreda na občini. Primorski dnevnik, št. 17 (21. jan. 2018), str. 17
- Štefan Čok. V burnih letih političnih ločevanj : NŠK - dokumenti tržaške Slovenske demokratske zveze. Primorski dnevnik, št. 17 (21. jan. 2018), str. 13
- Peter Verč. »Naj se oglasijo potomci, to si želim več od vsega«: Italija – mestece v Abrucih se bo spomnilo interniranih Slovencev, Hrvatov in Judov. Primorski dnevnik, št. 18 (23. jan. 2018), str. 3
- Ivan Žerjal. Strah, da se grozote ponovijo, še obstaja : Trst - prvič položili tlakovce v spomin na žrtve holokavsta. Primorski dnevnik, št. 19 (24. jan. 2018), str. 5
- »Slovenščina z enakim dostojanstvom«: manjšina – zagotovilo državnih oblasti po pomanjkljivostih z novimi elektronskimi izkaznicami. Primorski dnevnik, št. 20 (25. jan. 2018), str. 3
- (st) Vodstvo DS izbira Slovenca: volitve – v igri Edi Kraus, Martina Malalan in Tatjana Rojc. Primorski dnevnik, št. 20 (25. jan. 2018), str. 3
- Peter Verč. »Ali manjšina sploh ve, kaj z Narodnim domom?«: Italija-Slovenija – Iztok Mirošič, sekretar na slovenskem zunanjem ministrstvu (intervju). Primorski dnevnik, št. 20 (25. jan. 2018), str. 4
- Valentina Sancin. Boleče zgodbe primorskih izseljencev: Trst – Kava s knjigo Miloša Ivančiča o pozabljenem eksodusu. Primorski dnevnik, št. 20 (25. jan. 2018), str. 9

Primorske novice

- Vesna Humar. Eni temu pravijo doslednost, drugi birokratski umor: sedem kulturnih ustvarjalcev je ostalo brez izplačil iz razpisa kljub temu, da so projekte izvedli. Primorske novice, št. 18, 23.1.2018, str. 7

Delo, Ljubljana

- **ZDA bi reševale arbitražno zagato. N. M. Delo, 19.01.2018, str. 4**

Na kratko

Združene države Amerike so se pripravljene vključiti v reševanje spora zaradi meje med Slovenijo in Hrvaško v Piranskem zalivu, je poročala hrvaška tiskovna agencija Hina. Pri tej informaciji se sklicujejo na izjavo hrvaškega ministra za notranje zadeve Davorja Božinovića, ki se je med svojim obiskom v ZDA sestal tudi z ameriškim podsekretarjem za Evropo in Evrazijo Wessom Mitchellom. Ta se je po Božinovićevevi zagotovili zanimal za hrvaška stališča do dinamike odnosov s Slovenijo v okviru odločitve arbitražnega sodišča.

Neuradno smo izvedeli, da je prav Mitchell lani jeseni pri slovenskem ministru za zunanje zadeve Karlu Erjavcu lobiral za Hrvaško v tem dvostranskem sporazumu.

- **Kritike na račun Puigdemonta. Delo, 19.01.2018.**

Katalonija

Na kratko

Bruselj – Odstavljeni katalonski voditelj Carles Puigdemont je bil deležen kritike španske judovske skupine, ker je tvitnil video-posnetek, ki med drugim združuje posnetke Adolfa Hitlerja, Francisca Franca in španskega premiera Mariana Rajoya. Viri blizu Puigdemontu so zatrjili, da ni hotel potegniti vzporednic med trojico politikov. Puigdemont je tvitnil posnetek v sredo in mu dodal kritiko na račun španskih oblasti. »Razumejo samo strah, nasilje in ustrahovanje,« je zapisal. Dodal je, da jih bodo naučili, »da nič ne more ukloniti duha svobodnih, miroljubnih in demokratičnih ljudi«. Dvominutni posnetek prikazuje prizore z referendumu o neodvisnosti 1. oktobra lani, tudi policijsko nasilje. Vključuje pa tudi kratek posnetek Hitlerjevega srečanja z nekdanjim španskim diktatorjem Franciscom Francom, ki mu nemudoma sledi posnetek Rajoya.

- **Razveljavili odredbo, da Shamieh ostane. M. V. Delo, 20.01.2018, str. 2**

Ljubljana – Vrhovno sodišče je ugodilo pritožbi notranjega ministrstva (MNZ) in zavrglo zahtevo za začasno odredbo upravnega sodišča, s katero je to odločilo, da mora sirski begunec Ahmad Shamieh do pravnomočnega dokončanja postopkov ostati v Sloveniji. Upravno sodišče je začasno odredbo izdalo v nasprotju z zakonskimi pooblastili, odredba pa tudi presega zahtevo, ki jo je za izdajo te odredbe podal tožnik, so odločili vrhovni sodniki. Sodišče ni odločalo o tem, ali ima MNZ diskrecijsko pravico, na podlagi katere lahko odloči, ali Shamieh ostane pri nas ali ga lahko država deportira na Hrvaško. Na MNZ odločitve vrhovnega sodišča niso komentirali, saj so zahtevali revizijo odločitve upravnega sodišča, o njej pa vrhovno sodišče še ni odločilo.

- **Nacionalizem na Koroškem prihaja v valovih že sto let. Intervju: Feliks Wieser, koroški gospodarstvenik (letnik 1950), samostojni podjetnik, pripadnik slovenske narodne skupnosti. Pogovarjala se je: Saša Vidmajer. Delo, Sobotna priloga, 20.01.2018, str. 4-6**

Koroški gospodarstvenik

Feliks Wieser

Je koroški gospodarstvenik (letnik 1950), samostojni podjetnik, pripadnik slovenske narodne skupnosti. V Celovcu sva se pogovarjala o nacionalizmu na Koroškem, ki se ne bo kmalu izpel; o novi vladi S. Kurza, v njej zdaj sedijo tudi pripadniki nemškonacionalnih združenj, buršev; o metamorfozah skrajne desnice v državi, ki ni nikoli razčistila z zgodovino; o defenzivi Slovenije, ki ne ve, kako tiktaka avstrijska politika.

Koroška perspektiva Avstrije je vedno posebna, zelo senzibilna. Kako vidite Avstrijo in njen izrazit povolilni zasuk desno?

Opažam kontinuiteto, celo iz prve svetovne vojne. V zadnjem času je izšlo nekaj knjig mladih avstrijskih zgodovinarjev, ki opisujejo, da so jastrebi v takratni monarhistični strukturi hoteli vojno. Francozi, deloma tudi Nemci in na začetku Rusi so jih opozarjali, da lahko iz tega nastane svetovna vojna, kar se je tudi zgodilo. Ti mladi avstrijski in nemški oficirji, ki so uničevali civiliste na Balkanu, v Srbiji, Bosni, tudi v Ukrajini in na soški fronti (glej knjigo Habsburgs schmutziger Krieg/Umazana vojna Habsburžanov), so potem v drugi svetovni vojni postali generali in majorji. Nemški nacionalizem, ki je prerasel v fašizem in nacionalsocializem, v Avstriji ni bil nikoli strokovno, zgodovinsko pravilno obdelan v šolah in družbi. Zato je permanentno prisotna nevarnost, da se izrodi v povezavi s sedanjimi različnimi fašizmi, nacionalizmi, Orbánom.

Na Koroškem se to dogaja že sto let, nacionalizem prihaja v valovih. Pred plebiscitom so našim prednikom obljubljali vse, po plebiscitu so zategnili pas. Potem so prišli nacionalsocializem, izseljevanje in lagerji, po letu 1945 je postalo vzdušje spet bolj prijazno, trajalo je do leta 1955, ko so nam vzeli obvezno dvojezično šolo, to je bil največji udarec. Zatem je ponovno prišla faza pomiritve, ko je bil deželni glavar Hans Sima, socialdemokrat Leopold Wagner je zadeve spet zaostрил, in potem še Jörg Haider.

In kako je zdaj?

Imamo prijazno vlado, z deželnim glavarjem Petrom Kaiserjem, zelenimi in ljudsko stranko. Četrtega marca pa so na Koroškem deželne volitve in vse analize kažejo, da bo svobodnjaška stranka zmagala. In vemo, Dunaj ima navado, da rad pusti Koroško samo, se ne vtika. Težko je reševati probleme v konstruktivnem duhu v daljšem obdobju. Zato pravim, valovi nacionalizma se ponavljajo in tisti, ki tega ne vidijo, vedno narobe ocenjujejo narodnopolitično situacijo na Koroškem in v Avstriji. Mislijo, da bo obdobje dobrega vzdušja trajalo večno, a ne traja, kot niti v ekonomiji ne. Nacionalizem je na Koroškem glavni problem. Drugo je večvrednostni kompleks napram Italijanom, Slovanom, tudi Čehom, celo Nemcem, to je počel Haider, imel je parolo Freistaat Kärnten, svobodna država Koroška. In tretja stvar, ki mi gre zelo na živce, je permanenten konflikt s kulturniki, umetniki, pisatelji. Skoraj vsi ugledni pisatelji so odšli iz Koroške, ali na Dunaj ali po svetu, vsi so v konfliktu s koroško politiko in to je pomemben pokazatelj. Koroška je demografsko in po razvitosti regij zadnja, zaradi tega bo nacionalizem prikrito ali manj prikrito v naslednjih 20 letih puščal sledove. Nočem biti pesimist, ampak to je dejstvo.

Povsod v Evropski uniji zmaguje politika, ki se distancira od etablirane politike, razglaša za nov obraz. Sebastian Kurz je izšel iz ljudske stranke, si jo prilastil, za potrebe volitev ustanovil listo s svojim imenom. Kako v tej, pretežno konservativni državi razumeti fenomen rosno mladega, spretnega in všečnega politika, ki je postal kancler?

Ne vem, ali lahko pri Kurzu govorimo o fenomenu. Socialdemokratska in ljudska stranka pa tudi zeleni so v zadnjih 30 letih postali stranke funkcionarjev, upokojenecv in uradnikov, ne ljudi, državljanov. Medtem je svobodnjaška stranka stalno koketirala in komunicirala, zganjala populizem z bazo. Tako danes več delavcev voli svobodnjake kot socialdemokrate. V trenutku, ko so bile predsedniške volitve in izvoljen Alexander Van der Bellen, se je videlo, da imata vodilni stranki samo še vsaka po približno deset odstotkov podpore. Skupina ljudi v ljudski stranki, Lopatka, Sobotka, imena kažejo njihov izvor, pravijo, da tudi Wolfgang Schüssel, se je dogovorila, da se podajo na pot populizma, ksenofobije. Začeli so iskati mladega, sposobnega, retorično uglajenega, lepega, simpatičnega politika, ki bo vse spremenil, popravil stare grehe, znal komunicirati. Kurza ljudje razumejo, v tem je bila tudi Haiderjeva moč, na ta način so se usidli na vlak populizma in ustvarili med prebivalstvom strahove – za delovno mesto, za nego v starosti – in te strahove projicirali na begunce, ki da jemljejo

socialno varnost in dobijo preveč podpor. To je fenomen Kurz, nič več in nič manj. Nekaj mesecev po volitvah ugotovljamo, da se populistična politika, predvsem pri svobodnjakih, nadaljuje. V časopisju je danes analiza, da svobodnjaška stranka zavestno preprečuje integracijo beguncev, zavestno drži pisker, da kuha, ker drugega programa itak nima. Imajo povezave z Orbánom, zdaj je Heinz-Christian Strache v Banjaluki dobil od Milorada Dodika visoko odlikovanje, prav tako Gudenus, podžupan Dunaja, študiral je v Moskvi, govori tekoče rusko. Koketirajo z vsemi temi nacionalizmi in so res nevarni. Je tudi del ljudske stranke, ki je kritičen do svobodnjakov, in tega ni malo, to smo videli pri predsedniških volitvah, Predarlška, Tirolska, Salzburg in drugi deli Avstrije, kjer ima ljudska stranka večino, so volili Van der Bellna. A tisti del ljudske stranke, ki je kritičen do svobodnjakov, za zdaj molči. Oblast seveda diši vsem. Kurzevo ekipo, ministre ljudske stranke v vladi, ocenjujem kot politično relativno neizkušene, medtem ko so kadri Stracheja stari, preverjeni mački, ki so na sceni 20, 30 let. Tukaj je že možnost, da jih bo svobodnjaška stranka peljala žejne čez vodo.

Kakšno bo torej sobivanje ljudske in svobodnjaške stranke?

V Avstriji vemo, kako so Strachejevi ministri politično izkušeni, znajo komunicirati z ljudmi. Notranji minister Herbert Kickel je lansiral v javnost naslednje teme: dovoljena hitrost 140 namesto 130 kilometrov na uro, propagiranje nadaljnega kajenja, zmanjšanje števila radarjev, ki motijo občane. Kakšne teme to sploh so? Še ena taka je uvedba policije s konji. To so predlogi notranjega ministra, dal je tudi izjavo, da je treba begunce koncentrirati na obrobjih mest, in izjava je bila taka, da je spominjala na koncentracijska taborišča. Svobodnjaki koketirajo s populizmom, igro obvladajo in jo bodo igrali naprej. V programu imajo zapisano tudi gradnjo novih šol za manjšine, vendar ne mislijo na manjšine v Avstriji, verjetno nemške manjšine zunaj Avstrije.

Skrajna desnica je bila zelo heterogena stranka, šla je skozi veliko kriz, preobrazb. Kaj je FPÖ danes? Se je konsolidirala kot nacionalkonservativna stranka?

Seveda. Njena zgodovina je v povojni VdU (Verband der Unabhängigen), to je bilo društvo neodvisnih, dolgo časa so bili nepomembni. In to zato, ker sta socialdemokratska in ljudska stranka nacionalsocialiste, ki jih je bilo v Avstriji več sto tisoč, hitro integrirali v svoje stranke. Na ta način so stari nacionalsocialistični kadri dobili pozicije v upravi, na policiji, v okrajnih glavarstvih, politiki. Zato Avstrija ni mogla obdelati svoje povojne zgodovine, ti ljudje so vendar bili povsod. Celo kancler Bruno Kreisky je vodil vlado, v katero so bili vključeni svobodnjaki, bivši nacionalsocialist in celo esesovec. Potem je prišel Franz Vranitzky, rekel je, da ne bo vladal s temi, ki so tako zelo desni, bil je zelo antifašistično usmerjen in tudi prvi, ki je šel v Jeruzalem. Takrat se je začela krepiti Haiderjeva stranka. Haider je naredil zelo enostavno marketinško analizo, kje je substrat najboljši za uspeh, in prišel je na Koroško. Ni prišel naključno, je iz Zgornje Avstrije, izračunal je, da ima stranka lahko 20, ne samo štiri odstotke, treba je samo igrati na nacionalistične strune in staro generacijo. Stranka se je začela širiti. Medtem ko je Haider še skušal pritegniti socialni sloj, vladal je tako, da je koristil tudi nemškonacionalne strukture, a jim ni pustil prevzeti oblasti v svobodnjaški stranki, je Strache šel čisto v desno, nacionalistično smer. Nekaj časa je imel konflikt s Haiderjem, potem je prevzel svobodnjaško stranko, se povezal z najbolj desnimi. Tu je že približno 20 let in prispel je do tega, da je s pomočjo razvoja v Evropi in begunskega vala dosegel cilj, postal podkancler. Dejansko imajo povezave z desno ekstremnimi skupinami na vseh nivojih, to dobro pozna avtor Scharsach, napisal je knjigo o tem, dokumentov je še in še, na Dunaju deluje Dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora, kjer je na razpolago vse. Ocene, da so povezani z desnimi ekstremisti, so torej javne.

Omenili ste mi, da so nemškonacionalna združenja zdaj tudi v zveznem parlamentu.

Nemškonacionalna združenja, tu jih imenujejo Burschenschaften, burši, v tem prostoru so organizirani že 200 let, so prevzeli oblast v svobodnjaški stranki, po zadnjih volitvah jih 16 sedi v parlamentu, nekateri so tudi ministri. Imajo pomembno moč v avstrijski politiki, ne vem, ali je še kaj takega kje v Evropi.

V novi nacionalkonservativni vladi je Strachejeva stranka dobila šest ministrstev. Kaj to pomeni? Jim je kancler prepustil predvsem migracijsko politiko ali kaj več?

Notranje in obrambno ministrstvo plus vse tajne službe, velika kritika je, na to so opozarjali tudi drugi, ali bodo svobodnjaki to zlorabljali. Prevzeli so še ministrstvo za infrastrukturo, takšno politiko je imel že Schüssel v času vlade s Haiderjem, prepustil jim je operativne zadeve, vojsko in notranje ministrstvo, sam je zadržal finančno in zunanje ministrstvo. V sedanji vladi pa so dobili tudi slednje, in sicer Karin Kneissl. Ocenjujem, da so si deloma razdelili pristojnosti: Evropsko unijo bo imel kancler Kurz, njej bodo prepustili tisti del, ko bo lahko koketirala s Poljsko, Orbánom. Te dni je bila v Italiji zaradi dvojnega državljanstva za Južno Tirolsko. Igrali bodo dvojno igro: govorili smo za Evropsko unijo, svobodnjaki pa bodo igrali po svoje. Politika ne bo premočrtna.

Je presenetilo imenovanje Karin Kneissl? Je nestransko ime, dajala je nekatere izjave, ki so godile skrajni desnici.

Spomnim se njenega ukvarjanja s slovensko-avstrijskimi odnosi, v nekem zborniku je pisala o zgodovini, nezaupanju, stereotipih. Vaše mnenje?

Je dobro izobražena, govori več jezikov, tudi arabščino, in v Avstriji imamo okoli 700 tisoč pripadnikov muslimanske veroizpovedi. Njo je eksplicitno predlagal Strache in za to se je tudi boril, ni bila izbrana naključno. Dejstvo, da ni strankarsko vezana, nič ne pomeni, saj se spomnite, Haider je imel okrog sebe same take ljudi, izbiral jih je po drugih, ne strankarskih kriterijih. Že na začetku so zakuhali zadevo z Južno Tirolsko. Tamkajšnji deželni glavar Arno Kompatscher je te dni izjavil, da to ni njihova prioriteta; ni tema, regija je evropsko orientirana.

Pripovedujete, da ima sama Južna Tirolska pomisleke o tem?

Nedavno smo bili v Boznu, tam ima svobodnjaška stranka svojo sestrsko stranko, in sedanja struktura na Južnem Tirolskem, ljudska stranka, ki je zelo liberalna, se tega boji. Južni Tirolci so zelo odprti in konstruktivni, zadeva z avstrijskim državljanstvom jim ne ustreza. Tako dobro, kot jim gre zdaj, jim v nobenem okolju več ne bo šlo, če se bodo stvari zaostrile. Zato glavar pravi, da brez sodelovanja z Rimom ne gre. Tudi sam mislim, to je velika, evropska tema, ne drobiž med strankami.

Do kod seže evropskost dunajske vlade? »Avstrijski model« vključuje omejitve za socialne dodatke za tujce, zadrževanje prisilcev za azil v zunanjih centrih. Evropska zakonodaja in avstrijski ustavni zakon to dopuščata?

Moje gledanje – in mislim, da tudi večine pravnikov – je, da mora tisti tuji državljan, ki dela v Avstriji, plačujo vse davke in prispevke, dobiti isto količino denarja kot vsak drug. Kaj on s tem naredi, je druga zgodba. Ali Avstrijci želijo, da bodo vsi ti ljudje pripeljali otroke v Avstrijo? Potem bodo šele nastali stroški z vrtci in šolanjem. Menim, da je to ena od populističnih potez, ki jih je Kurz uporabljal v predvolilnem golažu, sedaj pa se ne more čisto umakniti. Sicer bo Evropska unija, njena pristojna pravna služba, to verjetno prekinila in bo imel izgovor. Pri tej vladi imam čedalje bolj občutek, da hoče sprožati bombice, če bodo ustavni pravniki stvari ustavili, bodo pač dobili izgovor. Tudi to je igra, s katero vzdržuješ volivce.

Taktiziranje torej?

Seveda. Morate vedeti, da imajo svobodnjaki in Strache na družabnih omrežjih od 700 tisoč do milijon sledilcev, socialdemokrati so pri tem zaspali, ljudska stranka si je zdaj s Kurzem nekoliko opomogla. Ena Strachejeva izjava povzroči tisoč do konca brutalnih komentarjev. To je kot pri Trumpu, saj oni so se tudi učili v Ameriki, Haider je svoje fante pošiljal na šolanje v Združene države; tako na retorično šolanje, da nikoli ne odgovarjaš na vprašanje, vedno zaviješ stran, pa tudi, kako delati z družabnimi omrežji. Spet smo pri brezbriznosti socialdemokratov. Christian Kern je bil simpatičen kancler, kvalificiran v vseh ozirih, nič mu ni mogoče očitati, a stavil je na karto, da bo šel na volitve s starim predsednikom ljudske stranke Reinholdom Mitterlehnerjem, ko so pa že vrabci čivkali, da ga bodo odrezali. Zašpekulirali so se, sedijo v slonokoščinih stolpih, pozabljajo na volivce. Povsod je tako, tudi med narodno skupnostjo. Ne moremo se samo pogajati na Dunaju in hoditi v Ljubljano, treba je pogledati, ali imamo organizirano bazo. Ne poznam vlade, ki bi jemala resno nekoga, ki nima za sabo aktivne baze.

Kaj pa odnosi z Rusijo? Svobodnjaki so ena redkih strank v Evropski uniji, ki ima sporazum o sodelovanju s Putinovo stranko.

To je trenutno tema tudi v avstrijskih medijih, kaj to pomeni, ali bodo to zlorabljali, kdo jih bo nadzoroval; nihče ne ve. Nesporno pa je, da so zaostritev z Rusijo in sankcije povzročile, da so se svobodnjaki začeli še bolj povezovati s Putinovo stranko, redno zahajajo na Krim. Tu sta še Orbán in češki predsednik Miloš Zeman, ki ima precej simpatij do Putina, to je zanimiva igra, ki se dogaja sredi Evrope. EU bi morala čim prej urediti odnose z Rusijo, sicer se bodo stvari še bolj zapletale, in obenem stopiti na prste tistim, ki rušijo evropski pravni red. Slednje je edina moč Evrope v svetovnem merilu, napram Ameriki in Aziji, imamo pravni red, ki spoštuje človekove pravice, in se ne smemo pustiti Orbánu in Kaczynskemu, ki dobivata milijarde podpore od Evropske unije. Treba je poiskati dialog: ali bomo sodelovali na podlagi podpisane pogodbe ali pa bo treba iskati neke nove oblike.

Aktualna avstrijska vlada je mentalno blizu višegradkam, čeprav ni neposredne povezave, recimo z Madžarsko, in niti ne bo postala del skupine V4. Koliko zblizanja je pričakovati?

No, bodimo malo zleht, pa recimo, da je bila Avstro-Ogrska tako postavljena, da so vladali nemški nacionalisti, ki so povozili liberalce, sprožili prvo svetovno vojno, ki je bila izhodišče za drugo svetovno vojno, Madžarska pa je tudi bila osvajalska. Obstajajo torej neke zgodovinske simpatije. Avstrija se seveda ne bo uradno pridružila višegradski skupini, bo pa gospa ministrica zagotovo vzdrževala intenzivne stike in Avstrija se bo ponujala kot posrednica, ki gradi mostove.

To je vloga, ki ji gre vedno dobro od rok.

Seveda, to zna zelo dobro, toda kako bodo reagirali na drugi strani, recimo narodi na Balkanu. Če vidni politik avstrijske vlade hodi v Banjaluko in dobiva odlikovanja, je vprašanje reagiranja Bošnjakov, Hrvatov, Kosovarjev in še katerih. Na ta način bo Avstrija prišla v težave. Povezovanje je primerno, a svobodnjaški stranki, ki je doslej podirala vse mostove, ne verjamem. Tisti trenutek, ko bodo začeli graditi mostove, bodo tudi začeli izgubljati na volitvah. Živijo od konfliktnosti, populizma, nacionalizma, ksenofobnih izjav, zdaj so se zelo uspešno fokusirali na avstrijske državljane muslimanske veroizpovedi. Nekaj je tudi takih, ki nimajo državljanstva, recimo Turki, ampak do zdaj so dobivali dvojno državljanstvo in to ni nikogar motilo, čeprav očitno ni bilo pravno urejeno. Tik pred volitvami je vprašanje postalo bomba. Ne moremo mimo permanentnega populizma. Taka družba postaja nervozna, širijo se strahovi in konflikti. Mislim, da to ni cilj tistih, ki verjamemo v prosperiteto humanizma.

Kaj je ostalo od slovite stabilnosti in politike konsenza, po čemer je bila Avstrija znana v Evropi?

Za del avstrijskega političnega establišmenta, v ljudski stranki, socialdemokratski stranki, pri zelenih in drugih je to še vedno vizija in dejstvo. Res pa sta trenutno vlada in del ljudske stranke krenila na pot populizma, se vsaj optično odmaknila od politike pogovorov, konsenza in sodelovanja. Treba bo počakati kakega pol leta, morda eno leto, da bomo videli, kam se bo razvilo. Če bodo volilne analize kazale, da se svobodnjaška stranka krepi oziroma ostaja močna, bo Kurz ostal na tej liniji. Če pa bi se pokazalo, da izgublja, na kar mnogi upajo, se lahko zgodi, da bo slika čez eno leto malo lepša. V soboto so bile na Dunaju velike demonstracije, policija govori o 30 tisoč protestnikih, organizatorji o 70 tisoč, zbranih je bilo nešteto civilnih iniciativ, od katoliških do socialdemokratskih, zelenih, levih. Še vedno verjamem v moč avstrijske civilne družbe, ker če te ne bi bilo, ne bi bil izvoljen Van der Bellen. Uspelo jim je preprečiti izvolitev Norberta Hoferja za predsednika kljub temu, da sta socialdemokratska in ljudska stranka pri teh volitvah zavozili. Gibanje je zelo močno na Predarlškem, Tirolskem, v Salzburgu, Linzu, na Dunaju, najslabše je na jugu Avstrije, na Koroškem in Štajerskem. Tu je gospodarstvo najslabše razvito in tu je zgodovinski, obmejni nacionalizem močnejši.

Kaj lahko od te vlade pričakuje manjšina, kaj to pomeni za njen položaj?

Imamo zelo čudno situacijo. Leta 2020 bo stoletnica plebiscita in pričakujemo rešitev nekaterih nerešenih zadev. Sedmi člen avstrijske državne pogodbe relativno jasno definira enotni standard zaščite na celotnem dvojezičnem ozemlju, dejansko pa obstaja 20 kategorij koroških Slovencev. To malokdo ve, narodnostne pravice so tako čudno postavljene, da niti strokovnjaki včasih nimajo več pregleda. Znani pravnik Rudi Vouk je izdelal analizo, ki potrjuje teh 20 kategorij. Gre za vprašanja predšolske vzgoje, probleme dvojezične popoldanske oskrbe otrok, ki ne more biti samo nemška; za javno dvojezičnost, ki funkcionira v občinah tako, da se pogosto omeji na ustno komunikacijo; čim želiš pisno obliko, se na nekaterih uradih hudo zakomplicira, treba je vztrajati, se tudi prepirati in potem si tisti, ki neti nemir. Precejšen del slovenskega prebivalstva ne more uporabljati slovenščine na sodiščih, medijska oskrba, predvsem televizijska, ostaja 20, 30 let na isti ravni; Madžari imajo v Sloveniji teve program enkrat na dan kake pol ure, mi enkrat na teden. Osrednje vprašanje je zakon o narodnih

skupnostih iz leta 1976, moral bi biti že zdavnaj reformiran, to so obljubili 2011. Finančna podpora že 20 let ostaja na isti nizki ravni. Pozablja se, da tudi pri nas poteka urbanizacija, največ Slovencev živi v Celovcu, tu de facto ni pravic, razen ene javne dvojezične šole, matere so si jo priborile pred leti z gladovno stavko. Slovenska gimnazija in trgovska akademija sta v pristojnosti Dunaja.

In še kritika na naš račun: pogosto se obnašamo, kot da bi bili le pripadniki narodne skupnosti, a smo del družbe, v kateri živimo, moramo se obnašati kot del civilne družbe; se skupaj z nemško govorečimi zavzemati za tiste dele življenja, ki koristijo vsem. Premalo se je zanašati predvsem na pogovore na Dunaju. Finančna podpora iz Slovenije bi morala biti namenjena zlasti novim projektom za krepitev slovenskega jezika na vseh nivojih in čezmejnega povezovanja. Avstrija bi morala poskrbeti za bazično financiranje. Zdaj gre večina denarja za osnovne reči, za razvoj ga ni. Kar zadeva jezikovne pravice, stopicamo na mestu.

In slovenska politika do manjšine?

Moj občutek je, da deluje tako, kot da bi čakala, da se bodo stvari rešile same od sebe. Toda ne bodo se same rešile. So posamezniki in prijatelji v Sloveniji, ki resnično pomagajo, tako se je razvila na primer glasbena šola. Imeli smo 700 dijakov, zdaj je samo 350 mest, deželni glavar se je resnično zavzemal za rešitev, a ga je Dunaj pustil na cedilu. Koroška je zaradi banke Hypo Adria najbolj zadolžena dežela v Avstriji. Če govorimo o deželnem dolgu, ga imajo Tirolci približno 500 evrov po glavi, avstrijske zvezne dežele kakih 4000 evrov, Koroška skoraj 8000 evrov. To je hipoteka, ki nas bo mučila še 20 let, prizadeta so kulturna in športna društva, civilne iniciative, vsi dobijo manj podpore. Koroška bo zaradi afere, ki je pravzaprav svobodnjaška, dolgoročno v težavah.

Računa za to ne dobijo svobodnjaki.

Ne, nasprotno, na zadnjih volitvah so imeli spet večino. Volivci nimajo spomina, to moramo vedeti.

Ali še kdo verjame v slovensko notifikacijo nasledstva ADP?

To je tema, ki je sramotna, toliko let se Slovenija ne more odločiti, ali bo ali ne bo notificirala nasledstva. Opuščanje ustvarja nemir, tudi konflikte, veliko ljudi tega ne verjame več, veliko si jih tega želi. Zelo enostavno bi lahko stvari rešili, saj je celo bivši predsednik Heinz Fischer v Ljubljani nakazal, da tudi če jim notifikacija ni všeč, bi zadevo rešili. In potem bi bila ad acta. Ne vem, zakaj se ni zgodilo, vprašal sem Lojzeta Peterleta, odgovora ni bilo. Nobene logike ni, tudi če je Avstrija pomagala pri slovenski osamosvojitvi. Erhard Busek, ki je bil podkancler in naklonjen Sloveniji, je ob neki priložnosti rekel, da jim ni bilo problem pomagati Sloveniji, saj je bilo v avstrijskih bankah veliko slovenskega denarja.

Lahko naredite primerjavo med Južno Tirolsko in južno Koroško? V oči bodejo dvojni standardi, ogromna razlika med eno in drugo, Avstrija je v Alto Adige dosegla najvišjo raven zaščite za svojo manjšino, koroškim Slovencem odreka zajamčene pravice.

Tisti, ki pravijo, da se zadevi zelo razlikujeta, nimajo prav, različne so samo številke pripadnikov obeh manjšin. Tudi Južna Tirolska je imela v preteklosti velike probleme, s fašizmom niso imeli dobre izkušnje, Hitler jim je dal opcijo, da se preselijo nazaj v raj, preganjal jih je Mussolini. Pred 40 leti je bila Južna Tirolska ekonomsko zelo revna, obstajali so siloviti bombni atentati, osumljence so zapirali. Konflikt je bil torej velik. A kljub temu je Avstrija znala v pogovorih z Italijo in v Združenih narodih problem pripeljati do tega, da se je Južna Tirolska lahko razvila v gospodarsko najuspešnejšo regijo v tem prostoru, razvija tudi evroregijo, lahko je vzor drugim. Uredili so infrastrukturo, Južni Tirolci so tudi Ladincem, ne glede na številčnost, dali vse jezikovne in druge pravice, ustrezno število zaposlenih v javni upravi. To kaže, da se da. V našem primeru pa je koroška nemškonacionalna politika naredila vse, da vse do danes ostajajo odprti problemi. In niti Avstrija ni naredila tega, kar bi morala. Na slovenski in prej jugoslovanski strani so bile faze, ko so bili bolj ali manj angažirani, a kontinuitete in konsekventne politike zadnjih 25 let ni zaslediti. Ekonomski interes Avstrije v Sloveniji pa je tako velik, da bi se na Dunaju hitro dalo dogovoriti o finančni podpori. Ne gre vendar za velik denar, za Avstrijo je drobiž, kakšen tajkun ga vrže skozi okno mimogrede. Ko je Haider dobival dovoljenja za licence za banko Hypo ali ko je šlo za avstrijske zavarovalnice, ki so se medtem etablirale v Sloveniji, bi lahko problem rešili pri skodelici kave. Sramotno je, da morajo predsedniki Slovenije prosjačiti, kadar je v škripcih Stalno gledališče v Trstu ali Primorski dnevnik ali glasbena šola na Koroškem.

Avstrija je v odnosu do Južnih Tirolcev pokazala enotnost. Čeprav je bila tedaj lokalna politika zelo krščansko-demokratska, je socialdemokratski kancler Kreisky rekel, da je potrebna enotna linija. Vse življenje delam v gospodarstvu in vidim: Avstrijci znajo biti v pogajanjih zelo samozavestni, suvereni, domišljavi, ampak če čutijo samozavest druge strani, gredo vedno v pragmatično rešitev. Tega so se naučili že v Avstro-Ogrski, saj veste, kako je funkcionirala, to je bil čisti pragmatizem. Kaže, da slovenska politika ne razume, kako tiktaka avstrijska politika.

- **Skrivnost nočnega pomirjevala. Janez Markeš. Delo, Sobotna priloga, 20.01.2018, str. 7**

Politična kultura

Mejni oziroma »arbitražni« spor med Slovenijo in Hrvaško zahaja v močvirje protislovij. Teden je minil pod udarom izmenjujočih si skritih informacij, češ da je Slovenija glede arbitražne sodbe skorajda že popustila Hrvaški in tiho privolila v bilateralno sporazumevanje. Sledila so ostra zanikanja in zagotovila, da Slovenija je in ostane dosledna privrženka vladavine prava in bo dosledno sledila dikciji in duhu arbitražne sodbe. Zunanji minister Karl Erjavec je bil v kritiki Hrvaške najostrejši in najbolj dosleden. »S Hrvaško ni mogoče voditi tihe diplomacije in to se je tudi pokazalo v tem konkretnem primeru,« je povedal.

Toda kdo je bil vir informacij, na podlagi katerega je spet prišlo do zadnjega pregretja meddržavnih odnosov? To je bil dnevnik Večernji list. Kako lahko časopisni dnevnik, ki bi po definiciji moral biti neodvisen, postane politična referenca na najvišji državniški ravni izrekanja?

V obrnjenih vlogah

Leta 2015 smo že imeli opraviti z afero, ki je postala metadogodek in uradni alibi čudnega hrvaškega zanikanja arbitražnega sporazuma. To je bila afera telefonski pogovor Drenik-Sekolec. Toda na čem je slonela vsa afera in cela veriga z državnimiškimi in mednarodnopolitičnimi utežmi obteženih posledic? Šlo je za nič več kakor članek v istem Večernjem listu. Po objavi članka leta 2015 so hrvaški novinarski kolegi tega časopisa slovenskim kolegom radodarno delili posnetek tega spornega

pogovora in poleg uradnega pravnega procesa na arbitražnem sodišču v Haagu se je zgeneriral še en »sodni proces«, ki je vsaj na Hrvaškem dobil tako rekoč uradni status. To je bil sodni proces, za obremenilnega pa je vzel dokaz, ki ga Večernji list ni mogel niti pridobiti zakonito niti ni pojasnil njegovega izvora.

Slovenska diplomacija je tedaj prvič skorajda podlegla političnemu pritisku in ta s samo pravno logiko ni imel nobene prave zveze. Dosledna privrženost deklarirani vladavini prava je tedaj postala malo manj dosledna in zunanji minister Karl Erjavec je zaradi afere prekinil dopust v Franciji. Tako je bilo, dokler dvojec Sekolec-Drenik končno ni javno priznal svojega dejanja. Potem je bila stvar uradna, toda nobenega dokaza, da bi za tem stala slovenska vlada ali politika, ni bilo in ga še vedno ni. Medtem je Hrvaška politika uradno stavila na kršitev načela nepristranskosti in neodvisnosti (Drenik-Sekolec) kot na dejanje uradne Slovenije. Potem je skorajda ponudila priznanje, da je s svojim bivanjem v prostorih hrvaške oblasti v Haagu načelo neodvisnosti kršil tudi njihov arbiter Budislav Vukas. Vse z namenom, da bi arbitražni model propadel, kajti predpostavljalo se je, da sodba v nobenem primeru ne bo povsem pogodu Hrvaški in njenim idejam o izolaciji Slovenije od odprtega morja. A poanta dogajanja ostaja drugje. V času, ko je relevantnost medijev na Hrvaškem (in v Sloveniji) padla na zgodovinsko bržkone najnižjo točko in ko je novinarski poklic v veliki meri že razvrednoten, je nezakonito pridobljen posnetek postal alfadokaz in metavzrok za vse nadaljnje meddržavne dogodke sosednjih držav. Tekst, pod katerega se je ta teden podpisala novinarka Večernjega lista Sandra Veljković, je, tokrat za slovensko stran, postal dokaz, da hrvaška vlada in premier Plenković osebno sporočata natanko to, kar je sicer podpisala novinarka. To pa je povsem napačno izhodišče.

Za medije gre, ne za mejo

Ni težko pokazati na protislovje, ki je natanko enako, kot je bilo v aferi Drenik-Sokolec. Privrženost vladavini prava v implementaciji arbitražne sodbe in logika, ki izvira iz te, pač ne dopušča zamenjave časopisnega članka za uradni dokument uradnega Zagreba. Seveda neformalno na splošno vlada prepričanje, da tako za tem člankom Večernjega lista kot tudi za posnetki Drenik-Sokolec stojijo hrvaška oblast, obveščevalne službe in njihovi »spin« doktorji. Ti, mimogrede povedano, svoje delo opravljajo precej slabo. Zelo slaba poteza, ki jo je opaziti v hrvaški »spin« politiki, je javnomnenjsko pospeševanje vloge ZDA v mejni zadevi med Slovenijo in Hrvaško. Javnomnenjska vpeljava pomočnika ameriškega državnega sekretarja za Evropo in Evrazijo Wessa Mitchella v času, ko ta ne skriva ambicij ZDA po poslovnem sodelovanju pri gradnji terminala za utekočinjen plin na Krku, tvega, da bo spregledana kot prozorna. Prav tako pospeševanje ameriškega vpliva proti Sloveniji v trenutku, ko Donald Trump tone v svoje politično močvirje in je prva dama ZDA Slovenka, deluje bolj v smislu komedije kot kaj drugega.

Iz teh protislovij je mogoče pokazati na nekaj postavk, ki pa nakazujejo, da je vse zdajšnje dogajanje okrog hrvaških problemov bolj počasno vstopanje v slovensko predvolilno kampanjo kot kaj drugega.

Prva postavka je, da uradni Sloveniji resnično ni treba storiti ničesar, kar bi odstopalo od načel arbitražne sodbe. Verjeti je, da je Cerarjevo diplomatsko približevanje Hrvaški bolj v funkciji prepričevanja EU, kako je Slovenija storila vse za implementaciji sodbe. To hkrati utegne delovati blagodejno na slovensko volilno telo v času volitev.

Druga postavka je veliko javnomnenjsko, mestoma populistično »frfotanje« zunanjega ministra Karla Erjavca (pa tudi drugih), češ da se s Hrvati ne da nič dogovoriti in da so nezanesljivi. Tudi če bi bilo res, resen politik tovrstnih trditvev ne more graditi na objavi časopisnega (četudi morebiti politično korumpiranega) članka in morebitne politične pristranskosti enega od številnih hrvaških medijev.

In tretja, temeljna, mogoče najvažnejša postavka je, da v omenjenem primeru nemara prvenstveno ne gre za mejo in mejni spor oziroma vprašanje demarkacije meje po arbitražni sodbi, temveč za bazično nerazumevanje vloge politike v medijih in vloge medijev v politiki v obeh državah. Gre za nevalgično točko demokracije, še bolj pa politične in družbene kulture, ki v danem primeru bolj gradi na razpihovanju strasti kot na distanci, na pravilnosti postopkov in politični modrosti, ki v EU države »prve prestave« loči od držav »drugih prestav«.

Ne po Trumpovem, temveč po evropskem modelu

Da se meddržavne politične zaostritve razvijejo na podlagi časopisnih člankov, je nekaj, kar ne prenese preizkusa zrele demokracije. Obratno je najmanj enako res. Uveljavljeni mediji, ki so do samoumevnosti prepoznani kot neverodostojni, vendar z zelo veliko politično (in finančno) močjo za hrbti, bi morali skrbeti tako hrvaško kot slovensko demokratično javnost. Kako se demokracija nekega prostora krepi ali umira, se meri po stanju nacionalnih medijev, po profesionalnosti in avtonomiji novinarjev in urednikov, ki v njih delajo. V Sloveniji, če se spomnimo še ne tako davnega obdobja, smo imeli najnižjo stopnjo demokracije in družbene blaginje v času, ko so cveteli politično podplačani in lobijsko podprti brezplačniki, v katerih se je za denar dalo naročiti diskvalifikacijo nasprotnika. Kot tedaj tudi danes, pravijo poznavalci, se sumi, da npr. na nacionalni TV predvsem dve raznorodni, a sodelujoči politični sili v dogovoru z interesnimi lobiji in izbranimi uredniki (in novinarji) obvladujejo informativne programe. Na Hrvaškem menda medijska slika še nikoli ni bila tako slaba, toda to ne pomeni, da bodisi tam bodisi v Sloveniji ni dobrih novinarjev, urednikov in tudi medijev, ki stavijo na profesionalno korektnost in neodvisnost.

Podobno je na ravni visoke politike. Dober primer je Trumpov model ZDA, v katerem predsednik sploh ne skriva tega, kar so počeli tudi drugi, pa niso obešali veliki zvon: da je zunanja politika namenjena predvsem ekonomskemu in kapitalškemu interesu. V pričanju, ki ga je imel bodoči novi veleposlanik ZDA na Hrvaškem Robert Kohorst (ki je sam nepremičninski mogotec), je jasno napovedal, da bo njegova prioriteta uveljavljati ameriške interese na Hrvaškem, seveda pa bo gledal, da bodo ti tudi skladni s hrvaškimi interesi. Potem je povedal, da bo Hrvaško vzpodbujal k »regionalni energetski varnosti«, medtem ko se bodo (terminal na Krku?) za ameriški izvoz plina odpirali novi trgi.

Rdeča nit celotnega dogajanja s slovenske strani je sklicevanje na vladavino prava. Rdeča nit dogajanja s hrvaške strani je sklicevanje na vohunske podatke in (mogoče tudi naročene) medijske trače in spin novice. Zakaj se je slovenska uradna politika v obeh primerih tako vznemirila, če je na svoji strani imela načelo vladavine prava? Odgovor je na dlani: vznemirila se je zato, ker njen odziv deluje kot alikvotni ton, kot sozven tona, ki ga proti Ljubljani pošilja Zagreb. In vladavina prava v takih primerih deluje kot nočno pomirjevalo.

- **Preurejanje Evropske unije in osamljenost Slovenije. Tekst: Dimitrij Rupel. Delo, Sobotna priloga, 20.01.2018, str. 13**

Zunanja politika

Evropska unija ni monoliten blok. V EU nastajajo nove bolj ali manj ohlapne povezave – od povezovanja sredozemskih držav do povezav med državami severne in srednje Evrope. Brexit močno spreminja možne konfiguracije povezav v EU, saj razdvaja tudi Nemčijo in Francijo, ki sta nekoč skupaj ugovarjali Britancem.

Slovenski mediji niso posvetili posebne pozornosti informaciji o sestanku voditeljev »sredozemske skupine Evropske unije« (Ciper, Francija, Grčija, Italija, Malta, Portugalska, Španija) 10. januarja 2018 v Rimu. Predmet rimskih pogovorov, pri katerih sta po vsem videzu imela glavno besedo Emmanuel Macron in Paolo Gentiloni, so bili »nadaljnji koraki k izpopolnitvi gospodarske in monetarne unije«, bančna unija, evropsko zavarovanje depozitov, migracije, skupni evropski azilni sistem ... Skratka: »južni Evropejci« naj bi oblikovali »enotno fronto držav, ki jih povezujejo skupni pogledi na različne važnejše teme«.

Ob tej informaciji se mi je najprej prižgal spomin na nekdanjo Oljčno skupino EU, ki se je prav tako imenovala po Sredozemlju in katere članica je bila poleg Bolgarije, Cipra, Francije, Grčije, Italije, Malte, Portugalske, Romunije in Španije tudi Slovenija. Bolj kot domotožje po nekdanji imenitni družbi me je obšel občutek, da so bile na rimskem sestanku, ki je utrdil sredozemsko (=pomorsko) istovetnost sedmerice, Bolgarija, Romunija in Slovenija nekako odveč. Najbolj neprijetno mi je bilo – seveda – zaradi Slovenije. Drugo zagonetno vprašanje je bilo: kako to, da k sredozemski skupini niso povabili Hrvaške. Naj bo tako ali drugače: v Rimu so uporabili besedno zvezo »enotna fronta držav, ki jih povezujejo skupni pogledi«. Takšne in podobne formulacije, ki niso omejene na rimski sestanek, povedo, da Slovenija (pa niti Hrvaška) nista članici takšne fronte.

Evro na veliki šahovnici

Naslednjega dne, 11. januarja 2018, je v ameriški reviji za zunanjo politiko Foreign Affairs izšel članek Marka Blytha in Simona Tilforda z naslovom Kako bi se utegnili razdeliti območje evra (How the Eurozone Might Split). Glavna domneva avtorjev je, da se utegne to območje razdeliti na nemško cono (v kateri bi bile tudi vzhodnoevropske države), kjer bi veljal »pravi evro«, in francosko oz. južno cono, ki bi uvedla »novi evro« (nuevo euro). Članek se spleta prebrati skupaj z drugim – prav tako najnovjšim – prispevkom v Foreign Affairs Pešanje evra (The Euro in Decline), ki ga je napisala Kathleen R. McNamara. Avtorica med drugim opozarja na pomanjkljivosti evropske valute, med katerimi je ključna odsotnost davčne in gospodarske, pravzaprav politične unije, »na kateri temelji legitimnost vseh drugih valut«.

Ob tem pridejo na misel evropske razporeditve in uvrstitve, o katerih je v začetku slovenske državnosti – na srečanju Aspenskega inštituta v Bologni – govoril, leta 1997 pa v knjigi Velika šahovnica (The Grand Chessboard) podrobneje razložil nekdanji Carterjev svetovalec za nacionalno varnost Zbigniew Brzezinski. Med kandidati za prvo širitev rim(ljan)ske, zahodne Evrope Karla Velikega je Brzezinski navedel Češko, Poljsko, Madžarsko »in morda tudi Slovenijo«, v drugi skupini (širitve Nata in EU) pa baltske republike, Slovenijo, Romunijo, Bolgarijo in Slovaško. Po mnenju Brzezinskega bi se morala EU med letoma 2005 in 2010 pogajati za članstvo Ukrajine, ki naj bi skupaj s Francijo, Nemčijo in Poljsko pomenila »jedro evropske varnosti«.

Tragedija brexita

Če za trenutek postavimo v oklepaj slabosti evra, nas morajo skrbeti evropske delitve, še bolj pa praktična osamljenost Slovenije. Slovenski voditelji pogosto vidijo Slovenijo v »najhitrejši«, »najboljši«, »elitni« skupini, ki jo včasih imenujejo tudi »francosko-nemški vlak«. Bojim se, da si zatiskajo oči pred novimi razmerami, ki niso nastale le zaradi razlik v razvitosti in politični miselnosti članic oz. zaradi raznolikega odnosa do evra, ampak zaradi brexita. Brexit ni tragedija in katastrofa za Evropsko unijo le zaradi zmanjšanja njene obrambne moči in zaradi ločevanja od politične tradicije, ki se je začela z atlantsko listino leta 1941, ampak zato, ker razdvaja Nemčijo in Francijo, ki sta nekoč skupaj ugovarjali Angležem. V Evropski uniji delujeta – kot namigujejo omenjeni članki in sestanki – vsaj dve povezavi: južna sredozemska in severna srednjeevropska, pri čemer ni jasno, ali načrti slednje vključujejo tudi (habsburške) države, kot so Avstrija, Češka, Madžarska, Poljska in Slovaška. K tem državam najbrž sodijo še Beneluks, Danska, Finska, Irska in Švedska, zlahka pa bi se jim priključile tudi Estonija, Latvija in Litva. Ko odštejemo Veliko Britanijo, južno sedmerico in baltsko-nemško-habsburško skupino šestnajstih držav, ostanejo samo Bolgarija, Hrvaška, Romunija in Slovenija. Nobena od teh držav – razen Slovenije – ni članica območja z evrom.

Od teh ugotovitev naprej se odpirajo nekatera važna vprašanja:

1. Ali bo Evropska unija ostala enotna ali se bo razdelila na več skupin, npr. na južno in severno?
2. Ali lahko govorimo o tesnejši povezavi Nemčije s habsburško in vzhodnoevropsko skupino?
3. Ali se bo oblikovala samostojna skupina habsburških držav (V4 + Avstrija + Slovenija)?
4. Ali bo Sloveniji – ob njenih vse bolj številnih in glasnih predsodkih glede V4 – uspela povezava s to skupino?
5. Ali se bosta Slovenija in Hrvaška uvrstili v južno ali severno skupino?

Odgovore na ta vprašanja – čeprav ne imenuje držav – deloma vsebuje Junckerjeva Bela knjiga. Ti odgovori zbledijo ob Junckerjevem neprimernem zavračanju katalonske samoodločbe, iz katerega izhaja predvsem strah, da bi se po brexitu zgodil še katelexit. Junckerjev strah, da bi se EU povečala na 95 članic, je neupravičen in nesmiseln, je pa seveda res, da bi se ob nadaljnjem širjenju EU morala bolje organizirati in da aktualna politika strankarskega postavljanja funkcionarjev ne bo zadoščala.

Tu se navsezadnje postavlja tudi vprašanje uvrstitve Hrvaške. Njen prepis s Slovenijo, za katerega sta bili seveda potrebni obe državi, v očeh drugih članic EU ne prinaša visokih ocen, ni pa škodljiv le za Hrvaško, ki se je sicer izkazala kot neverodostojen partner. Tako je bilo že pri sporazumu Drnovšek-Račan, pri sporazumu o nasledstvu (2001) in v drugih primerih. Vendar je mogoče domnevati, da bi Slovenija, če bi se hotela dogovarjati z južno sredozemsko skupino, ki jo je postavila pred vrata tudi zato, ker je z rabsodbo v Haagu postal nejasen njen značaj pomorske države, potrebovala povezavo s Hrvaško; Hrvaška pa bi potrebovala slovenske usluge, če bi želela postati članica srednjeevropske skupine.

V nobenem primeru pa slovenska osamosvojitve ne bi smela pripeljati v osamljenost.

- **Poslancem državnega zbora: Obtožujem. Drago Bajt, Rafolče 65 a, Lukovica P.P. 29. Delo, Sobotna priloga, 20.01.2018, str. 29**

Delo, 22. decembra

V Gostujočem peresu je dr. Vera Kržišnik Bukič spregovorila o ustavni krivici, ki da se godi »dejanskim narodnim manjšinam, ki v novi slovenski državi nimajo nikakršnega pravnega statusa« in so torej »slovenski 'drugorazredni' državljani«. Gre za pripadnike narodov nekdanje Jugoslavije, ki živijo v Sloveniji: Albance, Bošnjake, Črnogorce, Hrvate, Makedonce in Srbe. Ti naj bi bili »kot zelo številni in lojalni državljani povsem integrirani v slovensko družbo« in zato »faktična narodna manjšina« v Sloveniji.

V teh trditvah je obilica protislovij in dogmatskih trditev, ki težko zdržijo logični preskus. Pripadniki nekdanjih jugoslovanskih narodov imajo v Sloveniji urejen pravni status: so državljani Slovenije (če so za državljanstvo zaprosili), imajo status narodne skupnosti z vsemi pravicami, ki jim zagotavljajo ohranjanje njihove kulture in jezika. Če so »povsem integrirani v slovensko družbo«, potem sploh ni potrebe, da bi imeli status narodne manjšine. Njihova »lojalnost« se je doslej marsikdaj izkazala za vprašljivo; prav tako vprašljiva, če že ne izmišljena, pa je trditev, da jim gre pripisovati »stoletni narodnostni soobstoj v tukajšnjem geopolitičnem prostoru«. Da bi bili »dejanska« oz. »faktična« narodna manjšina (kot npr. Italijani in Madžari), jim manjka avtohtonost, to je bivanje na ozemlju države v času, ko so se zgodovinsko izoblikovale slovenske meje. Manjka pa jim tudi bistvena značilnost narodnih manjšin po svetu; to so vedno manjšine sosednjih narodov oz. prebivalci sosednjih držav, pri nas torej Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške. Za status manjšincev bi se lahko torej (poleg že priznanih Italijanov in Madžarov) potegovali še Avstrijci ali Hrvati, če bi jih bilo v Sloveniji dovolj in če bi imeli to željo.

Kot vemo, ima le malo držav na svetu urejen položaj narodnih manjšin vsaj tako dobro kot Slovenija. Nobena pa ne razlaga narodnega manjšinstva tako na široko, kot bi želela ga. Kržišnik Bukičeva. Lahko si predstavljamo, koliko manjšin bi potem imeli današnja Rusija ali ZDA; v ZDA bi bili narodna manjšina ne le Irci ali Angleži, ampak tudi Mehičani, Švedi ali Slovenci. In še nekaj je značilno za narodne manjšine: vanje se matični prebivalci ne priseljujejo, iz njih se zgolj odseljujejo v matične države. Prav to dejstvo pa spodbija manjšinsko »faktičnost« pripadnikov nekdanjih jugoslovanskih narodov: razen ljudi nekdanje srbske narodnosti v nekaj vaseh Bele krajine so se vsi drugi priselili v Slovenijo v času obstoja razpadle Jugoslavije. Torej niso avtohtona manjšina, temveč ekonomski priseljenci, ki so si do danes pridobili pravice narodne skupnosti v državnem okviru Slovenije.

- **Poslancem državnega zbora: Obtožujem. Andrej Lenarčič, Proletarska 9, 1000, Ljubljana. P.P. 29. Delo, Sobotna priloga, 20.01.2018, str. 29**

Delo, 22. decembra

V deželi tej je znano, da zakonov »ne znajo pisati«, a če se že posreči kaj zapisati »izrecno in nedvoumno«, potem pa (pre)brati ne znajo ...

Ustava (11., 64. in 65. člen) in zakon o volitvah v državni zbor »izrecno in nedvoumno« določajo marsikaj. V 11. členu ustave je zapisano, da so zadeve manjšin področje lokalne samouprave (»...na območjih občin (!!!) kjer živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.«). 64. in 65. člen tega ne derogirata. Niti 8. in 20. člen zakona o volitvah v državni zbor.

Zakonopisci in ustavarji (s sodiščem vred) pa so skladno z običaji uspeli ustvariti lepo šlamastiko z »dvojno volilno pravico« manjšincev – kar je zaznal celo internacionalni pooblaščen gremij, a se korifeje ne dajo motiti. Pogreznjene v še eno šlamstiko – člen 7. ZVDZ – mirno uživajo v udobju »minulih dosežkov« (četudi brez veljavnega mandata!).

A pomembno je, kar sledi iz 11. člena ustave: da so manjšine področje »občin«. To obudi nasilno zamolčano »deželno identiteto«, s katero smo Slovenci tisoč in več let stopali v korak z Evropo. Ker namreč ustavopisci z naravo in ljudmi skladne, propulzivne državne strukture »raja pod Triglavom« niso hoteli opaziti, kaj šele upoštevati (le zakaj ne? Vprašanje za psihiatre ali pa za kriminaliste ...), so manjšinci morali pristati »na območjih občin«. Jasno, najbolje bi se počutili – in to ne le pripadniki v ustavi omenjenih manjšin, marveč tudi vsi drugi! – v svojih deželah, ki po naravi stvari, po nikoli odpravljenem sklepu vlade v Ljubljani dne 31. oktobra 1918, čeprav prezrte in prezirane, pravno še vedno obstajajo in sestavljajo, hočeš nočeš, Republiko Slovenijo.

Žal so pravljice zamenjali pametni (!) telefoni, in princa, ki bi oskubljeno kokoš (v kar so dežurni osvobajaci in vseh drugih sort reševalci »slovenskega narodnega vprašanja« uspeli spremeniti slovenske dežele) s poljubom vrnil v življenje, ni od nikoder.

- **S turističnimi ladjami v Piranski zaliv in v Umag na sardele. Martina Lipnik, u.d.i.a., Jelovškova 2f, 1000 Ljubljana P.P. 29. Delo, Sobotna priloga, 20.01.2018, str. 30**

Delo, 9. januarja

Hrvaški upokojeni polkovnik Peter Janjić Tromblon načrtuje akcijo v Piranskem zalivu, ki jo namerava izvesti 3. februarja, za reševanje spora o nerešenih mejnih vprašanjih, z organiziranjem prevozov do sredinske (mejne) črte v zalivu. Ta naj bi veljala za razmejitveno črto pred arbitražno odločitvijo. Na lokaciji sredinske črte bo komemoracija za umrle hrvaške branilce. Vprašanje, naslovljeno na slovensko ministrstvo za notranje zadeve, je, kako se bo država Slovenija odzvala na napovedano akcijo državljanov sosednje države, na akvatoriju Slovenije.

Da naj bi bila »sredinska črta« kdaj koli uradna razmejitvena linija, v Sloveniji ni bilo nikoli javno objavljeno, Hrvaška pa si ji jo »izmislila« sama, sklicujoč se na mednarodno pravo o delitvi pristojnosti v morskimi zalivih med državami, češ da je v navadi delitev po sredini posameznega zaliva.

Tako nam slovenskim državljanom ni jasno, kako Slovenija po zaključenem arbitražnem sporazumu sploh lahko brez uradnega državnega odziva in ugovora tolerira takšna – uradna ali neuradna – stališča sosednje države, njenih predstavnikov ali njenih državljanov.

Tolerantni odnos do »formalno pravne pravice« do sredinske črte v zalivu še toliko bolj čudi, saj Hrvaška takih pravic nikoli v zgodovini ni pridobila, in pomenijo novo prisvajanje (morskega) prostora, ki ji ne pripada po nobenih do sedaj znanih pravicah iz rabe na terenu.

Do zagate in neurejenih razmejitev je prišlo iz pragmatičnih razlogov delovanja in poslovanja JLA (ki ni bila republiška, pač pa zvezna!) s svojimi nepremičninami.

Vojska si je namreč zaradi poenostavitve upravnih prostorskih postopkov, ki so jo zadevali, večkrat prilagodila svoja upravna izhodišča, in je dala popraviti meje katastrskih občin tako, da se območja v njeni uporabi niso več delila na več katastrskih občin.

Ker vojska JLA ni bila republiška, take spremembe niso pomenile sprememb, ki naj bi vplivale na republiške pristojnosti v končni posledici. Ko je nadnacionalna vojska zapustila svoja območja, bi bilo treba vzpostaviti nazaj stanje pred »federalno uzurpacijo«, na nivo republiških prvotnih upravičenj. To pomeni vzpostavitev razmejitev katastrskih občin in K.O. Piran (po sredini savudrijskega polotoka), kot so bile ves čas do »zasedbe« JLA. To bi pomenilo »spoštovati mednarodno pravo«. Območje na rtu Savudrija, kjer je vojska mejo katastrske občine izrinila na sam rob obale, tik do morske vodne površine, je problematično. V nasprotju z mednarodno veljavnim pravom, glede ozemeljskih celovitosti držav in njim pripadajočih morij, je povzročila protipravno stanje, ko je odšla in so nastale nove države.

V mednarodnih pogojih kopnemu pripada predpisana širina morskega sveta, morju pa priobalno zemljišče, tudi zakonsko opredeljeno. Stika direktno na mejah obeh ni mogoče udejanjati.

Zato dilema: ali upoštevanje meja katastrskih občin pred samovoljo, ki jo je izvršila JLA, ali pa razmejitev morskega zaliva po mednarodnem pravu, s čimer se je sedaj mučilo arbitražno sodišče, ko je Slovenija prostovoljno pristala na to, da prej enoten morski zaliv, obkrožen z obalo v okviru ene katastrske občine, prepusti delitvi znotraj tega zaliva.

Vse naj bo kot poduk, kaj se dogodi, če se v tako resnih zadevah, kot so nepremičnine in njihove evidence, ravna po domače ali prepušča urejanje drugim (Hrvaška je bila tozadevno neprimerno bolj osveščena). Hrvaški pa je treba brez dvoma predstaviti, da je njeno obnašanje neupravičeno invazivno, in skrajno neupravičeno! V resnici ne upošteva mednarodnega prava!

- **Priznanje Palestine že februarja? Boštjan Videmšek. Delo, 22.01.2018, str. 1**

Čas za dejanja. Erjavec potrdil, da je Slovenija pripravljena na priznanje

Ljubljana – Tako v Sloveniji kot v Evropski uniji so v zadnjih tednih – po odločitvi ameriškega predsednika Donald Trumpa, da veleposlaništvo v Izraelu iz Tel Aviva preseli v Jeruzalem – znova oživele dejavnosti za priznanje palestinske državnosti.

Intenzivne razprave o priznanju palestinske državnosti trenutno potekajo na Portugalskem, Irskem, v Belgiji in Luksemburgu. Vse skupaj od blizu spremlja Francija, ki po naših podatkih ne želi biti prva izmed evropskih držav, ki bi po Švedski (2014) priznala Palestino kot neodvisno in samostojno državo, je pa po naših informacijah z rahlim zamikom s priznanjem pripravljena pokriti hrbet »predtekmovalkam« in okrepiti kredibilnost posamičnih priznanj že v nekaj mesecih. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je Palestino doslej priznalo že 136 držav, članic OZN, resda pa le redke iz EU.

Toda postopek priznanja Palestine trenutno ni nikjer tako daleč kot v Sloveniji, ki je bila pred dobrima dvema letoma že tik pred priznanjem, potem pa so se – tudi zaradi terorističnih napadov – spremenile geostrateške razmere in prostora za samostojne izlete v zunanji politiki ni bilo več dosti. Zdaj je drugače.

Večina zagotovljena

Na decembrski seji vlade je zunanji minister Karl Erjavec ministrom in predsedniku vlade predstavil pobudo o priznanju in ob načelni podpori dobil nalogo, da pred naslednjim zasedanjem Odbora za zunanjo politiko (OZP) opravi dodatne pogovore na evropski ravni in tudi z izraelskimi in s palestinskimi sogovorniki.

Del teh bo Erjavec opravil že danes na zasedanju zunanjih ministrov v Bruslju, kjer se bo srečal tudi s palestinskim predsednikom Mahmudom Abasom. Po naslednjem zasedanju OZP bo vlada po naših podatkih pobudo o priznanju Palestine spravila v parlament, kjer težav z glasovi podpore ne bo: ob glasovih koalicijskih poslancev bodo po naših informacijah državnost Palestine podprli še poslanci Levice, vsaj eden od nepovezanih poslancev in morda tudi kateri izmed poslancev Nove Slovenije, ki naj bi sledili politiki Svetega sedeža. Ta je naklonjena priznanju palestinske državnosti.

- **V imenu človečnosti. Boštjan Videmšek. Delo, 22.01.2018, str. 1**

Tema dneva

Letos spomladi bo izraelska država, utemeljena na neopisljivi tragediji judovskega ljudstva, praznovala sedemdesetletnico obstoja. Medtem ko bodo Izraelci slavili, bodo Palestinci obhajali »nakbo«, katastrofo, saj so z nastankom izraelske države in zaradi šahiranja velikih sil izgubili velik del svojega ozemlja in, predvsem, prihodnost. Ena tragedija – tu nikakor (!) ne gre za primerjavo – je rodila drugo, krivice pa nikoli niso bile popravljene. Nasprotno.

Palestinsko ozemlje se je krčilo in krčilo. Palestincem – lokalnemu, regionalnemu in globalnemu alibiju za vse vrste političnih in militantnih preizkusov – so se z desetletji odrekli tudi arabski bratje. Danes so Palestinci, večni begunci, politično bolj osamljeni kot kadar koli in zgoščeni na najmanjšem ozemlju v svoji zgodovini. Dolga leta izraelske politike apartheida ter politike deli in vladaj so nepovratno razklale palestinsko politično in družbeno tkivo – nikogar ni več, ki bi v mednarodni skupnosti lahko kredibilno zastopal palestinsko vprašanje.

Nedavna odločitev Donald Trumpa, da ameriško veleposlaništvo v Izraelu iz Tel Aviva preseli v Jeruzalem, je zabila še zadnji žebelj v krsto že več let klinično mrtvega mirovnega procesa in »rešitve dveh držav« – Palestina je bila izbrisana iz političnega zemljevida sveta, lahko pa se zgodi, da bo iz zavesti mednarodne skupnosti kmalu izbrisano tudi trpljenje palestinskega prebivalstva, predvsem tistega na območju Gaze, največjega odprtega zapora na svetu.

Tudi zato je bližajoče se slovensko priznanje palestinske državnosti, ki ga lahko prepreči le še kakšna »geostrateška bomba«, tako pomembno. Končno bi lahko izkoristili priložnost in se postavili na pravo stran zgodovine. In pritegnili še koga. V imenu človečnosti, ne političnega oportunitizma.

- **Slovenija bo Palestino priznala – sama. Boštjan Videmšek. Delo, 22.01.2018, str. 4**

Priznanje. Slovenija je dolgo časa iskala partnerico, s katero bi skupaj priznala Palestino

Ljubljana – Zunanji minister Karl Erjavec pravi, da je bilo vprašanje palestinske državnosti na mizi že v času, ko je bil obrambni minister, zlasti pa je aktualno, odkar vodi zunanje ministrstvo od leta 2012. Njegovo stališče je, da mora do rešitve dveh držav priti prek mirovnega procesa.

Ko je v Belo hišo vstopil Donald Trump, je postalo jasno, da bo vprašanje palestinske državnosti dobilo negativen odgovor. Ko je Trump pred dvema mesecema razkril svojo odločitev, da bo ameriško veleposlaništvo v Izraelu iz Tel Aviva preselilo v Jeruzalem, je pokopal možnosti za obuditev mirovnega procesa, izraelskim oblastem pa je dal proste roke pri kraju (palestinske) zemlje. Hkrati je sprožil nov val zahtev po priznanju palestinske državnosti. Tudi v Sloveniji.

»Selitev veleposlaništva pomeni odmik od rešitve dveh držav in mirovnega procesa. Pomeni tudi kršitev resolucije varnostnega sveta Združenih narodov 478/80 in nekaterih novejših resolucij,« je jasen slovenski zunanji minister, ki je pred poldrugim mesecem zagnal »logistiko« za priznanje Palestine. »V letih 2014 in 2015 je nekaj pomembnih evropskih držav v parlamentu dalo pobudo za priznanje Palestine – Velika Britanija, Španija, Francija, tudi evropski parlament. Švedska vlada jo je v tem času priznala. To je pogojno storil tudi Vatikan,« Erjavec spominja na obdobje, ko je bila tudi Slovenija najbližje priznanju. »Tudi pri nas je pobuda prišla iz parlamenta, vlada pa je to temo obravnavala julija 2015. Menili smo, da je mirovnemu procesu treba dati še eno priložnost. Odločili smo se počakati, da to stori še kakšna članica EU,« razmere izpred dveh let in pol opisuje zunanji minister. To se – tudi zaradi spremenjenih geostrateških okoliščin, terorističnih napadov v Franciji in Belgiji ter naraščajoče islamofobije, ki je marsikje prodrla v jedro politike – (še) ni zgodilo.

Obujanje procesa

»Iskali smo partnerja za priznanje. Na mednarodni ravni bi to imelo večjo težo. Potem ko se je Trump odločil preseliti ameriško veleposlaništvo v Jeruzalem, so se okoliščine spremenile. Mislim, da je zdaj pravi trenutek za dodatno podporo Palestini. Če hoče Slovenija pokazati, da ima samostojno zunanjo politiko, je tudi pravi trenutek,« svojo odločitev opisuje zunanji minister, ki je vladni kabinet pred mesecem dni seznanil »z vsemi novimi okoliščinami«.

Po Erjavčevih besedah zdaj ni več ključno, da bi Slovenija morala najti partnerico, temveč dejstvo, da je ves čas podpirala Palestino – od odprtja predstavništva v Ramali in dviga njenega statusa do glasovanja o njenem polnopravnem članstvu v Unescu. Čas je, da Palestino priznamo in na notranjepolitični ravni to vprašanje zapremo, je odločen Erjavec, ki meni, da bo priznanje Palestini v do zdaj »asimetričnih« pogajanjih z Izraelom omogočilo bolj enakovredno izhodišče. »Palestinci se nahajajo v zelo težkem položaju. Če bodo šle stvari naprej v smeri, v kateri gredo, ne verjamem, da bi lahko bližnjevzhodni mirovni proces pripeljal do politične rešitve. Tudi zato je priznanje pomembno,« razmere v Sveti deželi opisuje Erjavec, ki pričakuje, da bi se v primeru priznanja odnosi z Izraelom poslabšali, a ne dolgoročno. »Izrael se najbolj boji, da bi slovensko priznanje sprožilo val priznanj,« dodaja zunanji minister, ki se bo v Ljubljani srečal z izraelskim veleposlanikom teden dni pred zasedanjem odbora za zunanjo politiko (31. januarja), kjer bodo obravnavali priznanje Palestine.

Po naših podatkih je bil pred dobrima dvema letoma glavni zadržek vlade pri morebitnem priznanju Palestine »finančne narave«. Morebiten dvig obresti na posojila, denimo. Prvo bojazen naj bi finančno ministrstvo odpravilo. Drugi strah nima realnih temeljev. Zunanji minister Karl Erjavec pojasnjuje: »Naše gospodarsko sodelovanje z Izraelom je vredno 60 milijonov evrov. Danes (petek, op. p.) se odpravljam na srečanje skupnega odbora Slovenije in Furlanije - Julijske krajine, s katero ustvarimo za 750 milijonov evrov gospodarske dejavnosti.«

Spremenile so se tudi okoliščine v slovenski vladi. Po naših informacijah se po dolgem prepričevanju s priznanjem Palestine zdaj strinja tudi predsednik vlade Miro Cerar. Zunanjemu ministru je naročil, naj opravi dodatne pogovore na ravni Evropske unije, kar bo Erjavec storil že danes na vrhu zunanjih ministrov EU v Bruslju. Ko bo vlada sprejela sklep o priznanju, ga bo »pripeljala« v parlament. To naj bi se zgodilo v nekaj tednih.

Matej T. Vatovec, poslanec Levice, ki je pobudo za priznanje Palestine sprožila že leta 2014, meni, da je »trenutek pozen, več kot skrajšen«. »Ko smo pobudo za priznanje sprožili, je ta imela široko podporo parlamentarnih strank. Kljub načelni podpori je predvsem vladajoča koalicija, s kopico izgovorov, zavirala izvršitev sklepa,« se spominja Vatovec in dodaja, da je čas, »da se Slovenija po Švedski (2014) končno ali vsaj enkrat postavi kot načelna država na mednarodnem področju in postane »lokomotiva tistega vlaka, ki smo ga ves ta čas, bojda, čakali.«

»Slovenija se mora otresti pragmatičnih kalkulacij«

»Zgodba palestinskega ljudstva je tragedija, ki traja sedemdeset let. Od particije britanskega mandata v Palestini leta 1947 in vzpostavitve države Izrael je to zgodba o zatiranju, nasilju in razčlovečenju, ki so jo tako ali drugače podpirale in omogočale predvsem velesile severnoatlantskega zavezništva z ZDA na čelu. Številne vojne, izgoni in širitev Izraela na območje Palestine so skozi leta vzpostavile pravi apartheid, utemljile koncept bližnjevzhodne krize ter onemogočile izvajanje resolucij Združenih narodov, predvsem pa mirne vzpostavitve dveh držav,« nadaljuje Vatovec, ki priznanje Palestine danes vidi kot »zadnje brco« za oživitev mirovnega procesa.

»Palestinsko ljudstvo priznanje potrebuje zato, da dobi široko pravno legitimnost. Ne smemo pozabiti, da je Palestino priznalo že 136 držav članic ZN, ki predstavljajo približno 70 odstotkov članic in več kot 80 odstotkov svetovnega prebivalstva. To je reprezentativen delež – pomenljiv pa je podatek, da je med temi le prgišče držav članic Evropske unije,« nadaljuje poslanec Levice, ki meni, da bi se morala Slovenija otresti »pragmatičnih kalkulacij«, ki so zavirale priznanje. »Zelo konkretno: nismo se želeli zameriti Američanom in Izraelcem zaradi bank. Zaradi obresti na posojila in negativnih posledic na javne finance, ki bi jih lahko imelo priznanje. Do zdaj nismo priznali osnovne pravice nekega ljudstva – samoodločbe – zaradi finančne kalkulacije in vpliva zadnje velike kolonialne sile,« je neposreden Vatovec.

Pahor je do »enostranskih ukrepov« zadržan

Za mnenje o slovenskem priznanju Palestine smo povprašali tudi predsednika republike Boruta Pahorja. »Že večkrat sem poudaril, da podpiram diplomatsko priznanje Palestine v okoliščinah, ko bi to priznanje pripomoglo k ureditvi dvostranskih vprašanj z Izraelom, in ne k njihovemu zaostrovanju,« je odgovoril predsednik, ki meni, da »zdaj nismo priča takšnim okoliščinam«. Po Pahorjevem mnenju bi morala biti v mirnem reševanju bližnjevzhodnih vprašanj skupna zunanja politika Evropske unije bolj ambiciozna in vplivna kot doslej. Pri sklenitvi jedrskega sporazuma z Iranom je že dokazala svoje znanje

in vplivnost. Predsednik je poudaril, da si tudi v osebnih pogovorih z voditelji izraelskih in palestinskih oblasti prizadeva, da bi obe strani sprejeli rešitev dveh držav. »Zadnje čase so se poslabšali razmere in zaupanje, ki bi ob močni in enotni podpori mednarodne skupnosti omogočali tako rešitev,« dodaja predsednik države, ki je zato zadržan do enostranskih ukrepov, ki razmer po njegovem mnenju ne izboljšujejo in poglabljajo nezaupanje.

- **Pismo izraelskih intelektualcev. Delo, 22.01.2018, str. 4**

V Jeruzalemu, 8. januarja 2018

Za njegovo ekscelenco Karla Erjavca, ministra za zunanje zadeve Republike Slovenije

Priznanje palestinske države

Spoštovani,

zaskrbljeni državljani Izraela smo prepričani, da je paradigma dveh držav, ki predvideva obstoj Izraela in Palestine kot dveh suverenih in neodvisnih držav, najboljša rešitev, s katero lahko zagotovimo mir, varnost in blaginjo Izraelcev in Palestincev. Takšna rešitev predvideva, da Jeruzalem postane glavno mesto obeh držav.

Kot veste, je 6. decembra ameriški predsednik Donald Trump enostransko priznal Jeruzalem kot glavno mesto samo države Izrael in napovedal, da namerava preseliti ameriško veleposlaništvo iz Tel Aviva v Jeruzalem, ne da bi pri tem kakor koli upošteval mirovni proces. Zaradi Trumpove odločitve so se izjemno zmanjšale možnosti za mirno rešitev spora.

Prepričani smo, da mora zaradi takšnih skrb vzbujajočih dogodkov mednarodna skupnost – predvsem Evropska unija in vse njene države članice – narediti vse, kar je v njeni moči, da bi bilo še vedno mogoče uresničiti rešitev dveh držav in zagotoviti učinkovita mirovna pogajanja, ki bi omogočila takšno rešitev.

Na podlagi preteklih izkušenj vemo, da je bil nesomeren in neenak položaj obeh strani vedno ključna ovira, ki je onemogočala napredek pri nekdanjih pogajanjih. Prihodnja mirovna pogajanja so lahko učinkovitejša od prejšnjih neuspešnih poskusov, samo če bo mednarodna skupnost pomagala zmanjšati takšne razlike. Pomemben korak za doseg tega cilja bi bilo priznanje države Palestine, saj bi se tako zmanjšala neenakost med stranema v pogajalski sobi.

Opogumljajo nas poročila v slovenskih medijih, ki poročajo, da namerava vaša vlada sprejeti takšen ukrep. To se nam zdi pomembna odločitev, ki bi lahko spodbudila druge države članice EU, da bi ji sledile. Če bi priznali državo Palestino, tako kot so vaša vlada in druge evropske vlade že priznale državo Izrael, bi pomagali obuditi čedalje manjše upanje v to, da je še vedno mogoče skleniti učinkovit in trajen mirovni sporazum.

Pozivamo vas, da sprejmete takšen ukrep, ki bi resnično koristil vsem Izraelcem in Palestincem.

S spoštovanjem,

Ilan Baruh, nekdanji izraelski veleposlanik v Južni Afriki

prof. Eli Barnavi, zgodovinar in nekdanji izraelski veleposlanik v Franciji

dr. Alon Liel, nekdanji generalni direktor na izraelskem zunanjem ministrstvu in nekdanji veleposlanik v Južni Afriki

Avrum Burg, nekdanji predsednik izraelskega kneseta inčasni izraelski predsednik, nekdanji predsednik Judovske

agencije in Svetovne sionistične organizacije

prof. Naomi Čazan, članica akademije in nekdanja članica kneseta

prof. Michael Ben Jair, nekdanji izraelski državni pravobranilec

prof. David Harel, računalniški strokovnjak na Weizmannovem inštitutu, podpredsednik izraelske akademije znanosti, dobitnik nagrade Izraela

prof. Izak Galnur, častno upokojeni profesor politologije, nekdanji vodja komisije za državno upravo v izraelski vladi

- **Salah Abdel Safi, palestinski veleposlanik na Dunaju Načelna in pogumna odločitev. Delo, 22.01.2018, str. 4**

Palestinskega veleposlanika na Dunaju Salaha Abdela Safija novice o bližajočem se slovenskem priznanju Palestine veselijo.

»Veseli nas pogumna in načelna ter tudi logična drža Slovenije. Upam, da bodo vaši državi sledile tudi druge članice Evropske unije,« je palestinski veleposlanik povedal v pogovoru za Delo. Po njegovem mnenju bo priznanje močno povečalo kredibilnost vsem, ki zagovarjajo rešitev dveh držav, in mirovnemu procesu. »Čas je za priznanje ... Slovenija je šla čez podobno izkušnjo. Tudi vi ste se v mednarodni skupnosti borili za priznanje državnosti in pravico do samoodločbe,« pravi Abdel Safi, ki je v stikih s Slovenijo ugotovil, da je, morda tudi zaradi zgodovinske izkušnje, velika večina ljudi naklonjena palestinski državnosti in rešitvi z dvema država.

Palestinski veleposlanik Slovenske »akcije« neposredno ne povezuje z odločitvijo ameriškega predsednika Donalda Trumpa, da ameriško veleposlaništvo iz Tel Aviva preseli v Jeruzalem. »Vprašanje nikoli ni bilo, ali priznati, temveč kdaj priznati.

Trumpova poteza je morda poskrbela za pospešek, toda pogoji in vzroki za priznanje naše državnosti so že ves čas tu. In to je bila, če se ne motim, že nekaj časa tudi pozicija slovenske vlade,« je dodal Salah Abdel Safi.

- **V slepi ulici. Peter Žerjavič o arbitražni odločitvi. Delo, 22.01.2018, str. 5**

Slovensko-hrvaška arbitražna zgodba postaja čedalje bolj nepredvidljiva in nobenega razpleta še ni na obzoru. Bruseljski parket je še bolj spolzek, kot je slovenska diplomacija že tako pričakovala. Ljubljana ima v rokah mednarodnopravno zavezujočo arbitražno rzsodbo, a Zagrebu pri njegovem zanikanju realnosti in zavračanju izvrševanja odločitve doslej nihče ni mogel do živega. Tudi trdne volje, da bi le spodbudili premik, še ni.

Posredniška misija prvega podpredsednika evropske komisije Fransa Timmermansa je spodletela, preden se je začela.

Hrvaška mu je povsem jasno odrekla dobrodošlico. Tudi Jean-Claude Juncker še odlaša s kakršnim koli angažmajem. Tako v evropski komisiji kot po tekočem traku pozivajo k dialogu in uresničitvi arbitraže z dvostranskimi pogovori, čeprav najbrž nihče ne pričakuje, da si bodo v Zagrebu čez noč premislili in samoiniciativno postali bolj konstruktivni.

Tega, da je bil arbitražni sporazum »otrok« evropske komisije in da so se z njim odprla vrata za vstop Hrvaške v EU, se raje sploh ne spomnijo. Še posebno neobičajno je, da v evropski komisiji poskušajo čedalje bolj minimalizirati celotno zadevo. Tako je Timmermans v zadnjem nastopu v Strasbourgu pomodroval, da so meje med članice EU še relevantne, a niso več eksistencialne (bistvene). Kaj je bilo v ozadju njegove misli, je ostalo nejasno.

Govorjenje o nebistvenosti meja bi namreč utegnilo koga napeljati k sklepu, da se Hrvaška in Slovenija še pogovarjata o poteku meja. A edina težava je hrvaško zavračanje arbitraže, ki je odredila razmejitev. Neobičajno oster odziv premiera Mira

Cerarja (»če ne spoštujemo niti mednarodnega prava niti evropskega prava, potem Evropa ni več nujno potrebna, potem je Evropa na poti postopne dezintegracije«) je bil jasno znamenje globoke frustracije z (ne)odzivanjem evropske komisije. Vprašanje je, kako bodo v Bruslju obdržali verodostojnost, še zlasti v času, ko na veliko razglašajo pospešitev približevanja balkanskih držav EU. Črna gora in Srbija naj bi postali članici že do leta 2025. Delovanje pravne države, spoštovanje mednarodnega prava in zgladitev dvostranskih sporov s sosedomi pred vstopom v Unijo so pogoji za vstop, pri katerih, glede na retoriko, ne bi smelo biti niti malo odstopanja.

Tako kot je po letu 2009 obveljalo, da se primeri, kot je bila slovenska blokada Hrvaške, ne smejo več ponoviti, po novem grozi, da potek slovensko-hrvaške arbitraže ne bo zgled, ampak primer, kakršnim bi se morali za vsako ceno ogniti. Sodeč po dosedanjih učinkih, slovenska operacija arbitraža ni bila optimalno diplomatsko pripravljena. Preglasno govorjenje in grožnje niso imeli pravega učinka, Hrvaške pa vloga negativca ne bremeni dovolj.

V odsotnosti drugih vzvodov in resnega odziva vpletenih Slovenija nima druge izbire kot tožbo. Tveganje je veliko, saj ni gotovo, da se bo na sodišču EU v Luxembourg izšlo po načrtih.

- **Na ulicah Soluna 50.000 protestnikov. STA. Delo, 22.01.2018, str. 24**

Makedonija. Grški nacionalisti sosedi odrekajo pravico do uporabe imena

Solun – Na ulicah največjega mesta severnega dela Grčije Soluna se je včeraj zbralo okoli 50.000 protestnikov, ki nasprotujejo uporabi besede Makedonija pri oblikovanju novega imena makedonske države. Grške oblasti so pozvali, naj se jim pridružijo pri njihovih zahtevah. K protestom so pozvali duhovniki grške pravoslavne cerkve in voditelji skrajne desnice. Grčija imenu Makedonija nasprotuje že od odločitve te nekdanje jugoslovanske republike za samostojnost leta 1991, saj menijo, da nakazuje ozemeljske težnje Makedonije po istoimenski grški pokrajini. Privolila je zgolj v ime Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija, pod katerim je bila država leta 1993 sprejeta tudi v Združene narode. Makedonski premier Zoran Zaev je pred dnevi izrazil prepričanje, da bo spor z Grčijo rešen najkasneje do konca junija. Tudi grški premier Aleksis Cipras je dejal, da je dogovor mogoč. Premiera naj bi se po navedbah medijev sestala ob robu svetovnega gospodarskega foruma v Davosu, ki bo 24. in 25. januarja.

- **Slovenija na pragu priznanja Palestine. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 23.01.2018, str. 3**

Erjavčeva misija. »Slovenija ima samostojno zunanjo politiko«

Bruselj – Slovenija bo nadaljevala postopke za priznanje Palestine in se pri odločanju ne bo več ozirala na ravnanje drugih članic. Če se bodo izpolnila pričakovanja zunanjega ministra Karla Erjavca, bo Ljubljana priznala palestinsko državo v prihodnjih treh mesecih.

Vodja slovenske diplomacije se je ob robu zasedanja zunanjih ministrov EU v Bruslju pogovarjal s palestinskim predsednikom Mahmudom Abasom. Poleg tega se je posvetoval s še več kolegi iz članic. »Slovenija ima samostojno zunanjo politiko. Ne vem, zakaj bi nenadoma čakali na nekatere druge,« je povedal po pogovorih. Po prejšnjem slovenskem stališču priznanja ne bi izpeljali sami. Erjavec pričakuje, da bodo druge članice, v katerih še potekajo razprave, prej ali slej šle po slovenski poti. Razprave o priznanju sicer še potekajo v Belgiji, Franciji, na Irskem, v Luksemburgu in na Portugalskem.

Pravica do samoodločbe

»V Franciji še potrebujejo nekaj časa, da vidijo, kaj bo z bližnjevzhodnim mirovnim procesom,« je ocenil Erjavec. V članicah, v katerih razmišljajo o priznanju, da ima podporo. Tveganj, povezanih s priznanjem, ne vidi. Po Erjavčevih besedah so korist priznanja v okrepitvi položaja Palestine v političnem procesu, ki si ga EU že tako želi. Kot vzrok za specifičnost Slovenije v primerjavi z drugimi članicami Unije je navedel poseben pomen, ki ga pripisuje pravici do samoodločbe. O tej temi da se razpravlja od nastanka slovenske države.

Po presoji slovenske diplomacije so se okoliščine z ameriško odločitvijo za priznanje Jeruzalema kot glavnega mesta Izraela in napovedjo selitve veleposlaništva iz Tel Aviva spremenile. Zato po njegovem mnenju ni več vzrokov za oklevanje pri nadaljevanju postopkov, sproženih že leta 2014, ko je Palestino priznala Švedska. Zunanjepolitični odbor državnega zbora bo o priznanju predvidoma glasoval 31. januarja, tema bo nato obravnavana še na plenarnem zasedanju. Tako bi Slovenija postopke priznanja Palestine predvidoma končala marca ali aprila.

Na terenu še težave

Glede na razmerje sil Erjavec pričakuje pozitiven razplet. Tako naj bi bila »v pravem trenutku sprejeta prava odločitev«. Tudi Abas je v Bruslju pozval članice EU k hitremu priznanju palestinske države. »Potrjujemo, da ni nasprotja med priznanjem in ponovnim zagonom mirovnih pogajanj,« je povedal. To naj bi po njegovih besedah spodbudilo upanje Palestincev na mir.

Abas je v kontekstu palestinske sprave govoril o enotni in združeni državi, zakonodaji in vojski. Tako naj bi omogočili oblikovanje države, sestavljene iz Gaze, Zahodnega brega in Vzhodnim Jeruzalemom kot prestolnico.

Na ravni Unije so stališča sicer strogo odmerjena. Visoka zunanjepolitična predstavnica EU Federica Mogherini ni bila konkretna, ampak je govorila zgolj o stalnici – prizadevanjih za rešitev z dvema državama in Jeruzalemom kot deljeno prestolnico. »To je in ostaja stališče EU,« je pojasnila. Državni sekretar na nemškem zunanjem ministrstvu Michael Roth pa je opozoril, da bi EU morala govoriti z enim glasom in se ne bi smela razklati. Po drugi strani Francija odločno zagovarja sklenitev partnerskega sporazuma s Palestino, s katerim bi odnose postavili na višjo raven.

Neenotna Unija

Glede bližnjevzhodnega vprašanja v Uniji še zdaleč ne vlada enotnost. Šest članic se je, denimo, v generalni skupščini vzdržalo pri obsodbi enostranske odločitve predsednika ZDA Donalda Trumpa, da prizna Jeruzalem kot prestolnico Izraela. To so bila Češka, Hrvaška, Latvija, Madžarska, Poljska in Romunija. Vzhodnoevropske članice so Palestino že priznale, a v socialističnih časih. Luksemburški zunanji minister Jean Asselborn je pred nekaj dnevi naznanil, da bodo druge države sledile Franciji, če bo naredila korak naprej pri priznanju Palestine.

- **Boris Pahor o življenju v taboriščih. S. Č. Delo, 23.01.2018, str. 9**

Spomin na holokavst Obeležujejo ga s projektom Šoa – spominjamo se

V okviru projekta Šoa – spominjamo se bo tudi letos veliko prireditev: kulturnih, muzejskih, raziskovalnih, izobraževalnih, napovedujejo v Sinagogi Maribor.

Danes bodo v okviru mednarodnega dneva spomina na holokavst, ki je 27. januarja, v Salonu uporabnih umetnosti v Mariboru, Glavni trg 1, ob 18. uri predstavili dokumentarni film Taborišče (avtor Mihael Toš). V filmu, ki nadgrajuje projekt virtualnih vodnikov po spomenikih nekdanjih koncentracijskih taborišč, govori o življenju v taborišču tudi slovenski priznani pisatelj Boris Pahor (v častitljivem 105. letu). Film bodo v soboto ob 19. uri vrteli še v Hotelu Mirta na Ptuj.

Ukradeno otroštvo v Mariboru

Tudi letos bo pod okriljem projekta Šoa – spominjajmo se veliko prireditev po Sloveniji – od Maribora, Ljubljane, Lendave, Ptuja, Celja, Murske Sobote do Brestanice, Radelj ob Dravi, pa tudi v zamejskih mestih od Gorice do Doberdoba, Gradca in Laafelda/Potrne ter tudi po številnih šolah in drugih mestih. Prvo so odprli včeraj v mariborski sinagogi s spominsko prireditvijo Ukradeno otroštvo in gostujočo dokumentarno razstavo Auschwitz – kraj na Zemlji: Auschwitz Album. Častni pokrovitelj projekta Šoa – spominjajmo se 2018 je minister za kulturo Anton Peršak.

Opozorilo na nestrpnost

Holokavst je eden največjih in najhujših zločinov zoper človeštvo, v njem je izgubilo življenje šest milijonov Judov, žrtve so bili tudi Romi, pripadniki slovanskih narodov in mnogi drugi, tudi t. i. nesprejemljive skupine in posamezniki. To ni bil samo poskus uničevanja narodov, temveč tudi razčlovečenje, zato je dan spomina tudi opomin na moralni zlom človeštva, hkrati pa opozarja na pojave sovraštva in nestrpnosti, ki vodijo do zločinov zoper človeštvo.

- **Predsednik ne more biti zapornik Mimi Podkrižnik. Delo, 23.01.2018, str. 24**

Katalonsko vprašanje. Carles Puigdemont se je včeraj odpravil na Dansko, kmalu naj bi od daleč zaprisegel kot predsednik. Še dobro, da gre karavana naprej, čeprav psi lajajo, sicer bi se ob sedanjem katalonsko-španskem zapletu družba povsem ustavila: potem ko je povsem obstala politika, trmasto zataknjena med Puigdemontom, skorajšnjim novim starim predsednikom Katalonije, in Rajoyem, premierom Španije. A nekatere klice k razumu je že slišati iz vrst independentistov ...

Goreči zagovornik republike Katalonije Carles Puigdemont, ki ga je španska vlada odstavila po enostranski razglasitvi neodvisnosti, živi v Bruslju vse od 30. oktobra. Včeraj zjutraj je prvikrat odpotoval iz Belgije – na Dansko, da bi na univerzi v Københavnu sodeloval v debati o političnih razmerah v regiji in izzivih v evropskem kontekstu; pod naslovom Katalonija in Evropa na razpotju za demokracijo so jo pripravili na oddelku za politologijo.

Kljub vnaprejšnjemu svarilu Madrida, da ga v primeru potovanja na tuje čaka nov evropski priporni nalog, se je vkrcal na letalo, španski državni tožilec pa je nato res pozval vrhovno sodišče, naj ponovno aktivira decembra preklicano tiralico. A to tega na koncu ni storilo z obrazložitvijo, da bi Puigdemont za zapahi – kot skorajšnji novi predsednik katalonske vlade – potem utemeljeno zaprisegel na daljavo oziroma prek pooblaščenca; kar mu bodo sicer poskušali preprečiti.

Pritegovanje pozornosti

Katalonsko-španski spor se vleče že mesece in vendar Puigdemontu, nekdanj novinarju – torej večjemu komuniciranju, recimo tvitanja –, uspeva spretno naprej pritegovati pozornost medijev. Tako ga je tudi včeraj na letališču v Københavnu čakalo na desetine novinarjev. Včerajšnji kontekst je bil sploh zgovoren, saj je pred kratkim potrjeni predsednik katalonskega parlamenta Roger Torrent (iz Republikanske levice Katalonije, ERC) predlagal poslanca, kako naj bi novi predsednik katalonske vlade postal prav Carles Puigdemont: o njem kot edinem kandidatu bodo parlamentarci, med katerimi imajo večino independentisti, glasovali konec januarja. Predsednik Torrent se resda zaveda, v »kakšni osebni in pravosodni situaciji je Puigdemont«, ve pa tudi, da je »kot kandidat legitimen«. Rezultata volitev 21. decembra pač ni mogoče problematizirati.

Morebitno vodenje Katalonije na daljavo močno vznemirja, ne le španske vlade, v kateri so prepričani, da bi bilo takšno predsedovanje regiji nezakonito in nesmiselno, zato ga ne bodo dovolili, pa naj pravniki intepretirajo zakon tako ali drugače, digitalna doba gor ali dol. A Katalonci imajo z vodenjem od daleč zgodovinske izkušnje, zato je Puigdemont odločen, da se ne bo vrnil v Španijo, niti ga ne bo fizično na investituro, napovedano za 31. januar (skype je menda priročna tehnološka pridobitev ali pa bo, kot še tehtajo, njegov nagovor prebral kdo drug). Iz pregnanstva je medtem že večkrat ponovil, kako ne zaupa Madridu: ne verjame v špansko pravosodje, maščevanja pa mu tudi ne bo privoščil. Sploh pa, kot je pred dnevi povedal za Catalunya Ràdio, »iz zopora ne bi mogel nagovarjati ljudi, niti pisati in sprejemati obiskovalcev«. Vse to lahko počne samo na prostosti, na varnem v tujini. Regionalni predsednik ne more biti zapornik, vztraja Puigdemont, Rajoy pa mu odgovarja, kako bo, če bo kot novi predsednik Katalonije zaprisegel iz Bruslja in od tam tudi predsedoval, še naprej veljal 155. člen španske ustave in bo regija prav tako v prihodnje podrejena prestolnici. Politiko v Barceloni hkrati poziva, naj ravna odgovorno in naj ne ponavlja starih napak, v nasprotnem primeru je, kot je javno posvaril Torrenta, pričakovati, da bodo tudi nove odgovore iskali na sodišču. Kako razmere niso normalne, se zaveda prav tako Torrent, ki je premiera že prosil za srečanje.

Na tujem ali za zapahi

Da je osmerica na novo izvoljenih katalonskih poslancev bodisi na tujem bodisi v zaporu, ne more biti normalno, kakor se nekaterim zdi skoraj surrealistično, da – kljub volilnemu izidu v prid zagovornikom neodvisnosti – pri razklanosti independentistov in unionistov na pol vprašanje samostojnosti (še naprej) hromi Katalonijo. Zato je pred časom vzniknila ironična ideja o Tabarniji (ta kot Tarragona in bar kot Barcelona), ki se, vse bolj razširjena na socialnih omrežjih, želi »odcepiti« od (ruralne) Katalonije. Pred dnevi so parodično izbrali celo prvega predsednika, znanega gledališčnika Alberta Boadello, ki zdaj v slogu independentistov. Kot vodja je slavnostno zaprisegel na videokonferenci iz »pregnanstva« v Madridu, ko je, med drugim, grajal katalonske independentiste, kako so razklali Katalonijo in Španijo in bi tudi Evropo, če bi jim dovolili. Humorno še pretijo, da bodo silili skozi zid v samostojnost, kakor kot to počne del politike v Barceloni. Vendar osebne zgodbe in profesionalne poti mnogih Kataloncev, ki so jeseni verjeli, da bo Carles Puigdemont, po fiasku predhodnika Arturja Masa, popeljal Katalonijo v samostojnost, niso srečne. Neredki so brez službe, številni z bremenom obtožnic ..., španski sodni mlini pa meljejo izjemno strogo. Tudi Puigdemont bo moral, če mu bodo stopili na prste, zaradi upornišтва in vstajništva odsedeti 30 let. Zato ne čudi, da je zdaj iz krogov independentistov že slišati nekoliko spravljivejše

tone, pozive k razumu in določeno odmikanje, recimo Marte Rovire ali Masa. Nekdanji predsednik Katalonije se je pred dnevi za El Periódico postavil proti »voditeljem, ki se zapirajo v ideologijo in to potem povsem pomešajo z resničnostjo«.

- **Prestična nagrada Delovi novinarki. A. Ž. Delo, 23.01.2018, str. 24**

Komunikatorica znanosti leta 2017. Priznanje je prejela Silvestra Rogelj Petrič

Ljubljana – Dolgoletni Delovi novinarki in urednici priloge Znanost Silvestri Rogelj Petrič je včeraj Slovenska znanstvena fundacija v Prešernovi dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti slavnostno podelila prestižno priznanje komunikatorica znanosti leta 2017. Priznanje je prejela za vlogo, ki jo je kot pobudnica imela pri nastanku priloge Znanost v Delu, prve tovrstne priloge v dnevnem časopisu za poročanje o dosežkih znanosti doma in na tujem, še posebno za poljudno predstavljanje in poročanje o vsakoletnih Nobelovih nagradah in nagrajencih. Priloga Znanost v Delu izhaja že 32. leto in je še vedno edina redna poljudnoznanstvena priloga v dnevnem časopisu, kar daje Delu posebno vrednost. Iskrene čestitke!

- **Tudi otroški dodatki povzročajo razkol v EU. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 24.01.2018, str. 2**

Sociala in populizem. Avstrijska vlada z načrti za krčenje pravic delavcev z vzhoda buri politiko EU

Bruselj – Otroški dodatki postajajo tema, v kateri se zrcali razklanost EU kot posledica populističnih gibanj v bogatih članicah, v katerih je del javno prepričan, da delavci z bolj siromašnega vzhoda neupravičeno izkoriščajo socialno državo. Eden od prvih načrtovanih ukrepov nove avstrijske vlade je zmanjšanje otroških dodatkov delavcem iz drugih članic Unije, če njihovi otroci živijo v njihovi domovini. To utemljuje z neustreznostjo sistema, po katerem, denimo, delavec iz Romunije, ki ima dva otroka doma, dobi z otroškim dodatkom skoraj eno povprečno romunsko plačo. Dodatkov za delavce iz EU ne bi odpravili, ampak indeksirali – višino bi prilagodili življenjskih stroškom v državi, kjer živijo otroci.

Prvi je bil Cameron

Zamislili niso nove. Vsebinsko enak predlog je leta 2016 pred referendumom o brexitu uspelo uveljaviti britanskemu premieru Davidu Cameronu v kupčiji z Brusljem, s katero je volivcem ponudil novo ureditev odnosov z EU. Da bosta na podoben način indeksirali otroške dodatke, sta nemudoma napovedala vladi v Avstriji in Nemčiji. Lani so v Berlinu že obdelovali predloge, ki pa so se jim odpovedali. Avstrijska vlada kanclerja Sebastiana Kurza je projekt spet obudila. Po avstrijskih podatkih je bilo leta 2016 v druge članice nakazanih 273 milijonov evrov za 132.000 otrok. Slovenija je z 22 milijoni za 10.670 otrok na petem mestu. Kurzeva vlada pričakuje, da bi z rezom privarčevala najmanj 100 milijonov evrov. Po prejšnjih izkušnjah je glavno vprašanje, ali je takšno razlikovanje pravic delavcev sploh skladno s pravnim redom EU. Ko so se ukvarjali z nemškimi predlogi, so v evropski komisiji opozarjali na evropsko uredbo o sistemih socialne varnosti, potrjeno v sodni praksi, po kateri se pravice za družinskega člana, ki živi v drugi članici, ne bi smele razlikovati. Tudi predsednik sodišča EU Koen Lenaerts se je v intervjuju za Wiener Zeitung z neobičajno jasnostjo vpletel v razpravo in opozoril na enake pravice vseh delavcev. Skliceval se je na odločitev njegovega sodišča iz leta 1986, ki je odločalo o primeru Italijana, ki je delal v Franciji. Sodniki so presodili, da je upravičen do enakih dodatkov, čeprav njegovi otroci živijo v drugi članici z manjšimi stroški.

V evropski komisiji so pogosto izražali kritike glede takšnih načrtov članic. Komisarka za socialne zadeve, Belgijka Marianne Thyssen, je opozarjala, da ne bi veliko privarčevali in da bi indeksacija zahtevala predvsem več birokracije. V Avstriji je vzbudila negotovanje z izjavo, da načela pravičnosti ne bi smeli žrtvovati za – nekaj drobiža. Skupina evropskih poslancev, med njimi je bilo vseh osem iz Slovenije, je že zaprosila evropsko komisijo za uradno oceno načrtov avstrijske vlade, predvsem z vidika diskriminacije. Na odgovor še čakajo.

Simpatizerji med bogatimi

Ni verjetno, da bo Avstriji uspelo izpeljati takšen projekt. Toda v nekaj vladah bogatih članic in v največji skupini v evropskem parlamentu, Evropski ljudski stranki, je precej zagovornikov iste ideje. Naprej naj bi prenovili zakonodajo EU, ki bi omogočila takšne rešitve. Ker vsi delavci vplačujejo v socialni sistem po enakih merilih, je nejasno, kako bi lahko iz njega dobili različne zneske. Očitki o »socialnem turizmu« z evropskega vzhoda pa so že stalnica populizma.

- **Od sekund do večnosti. Kozma Ahačič, dr. slovenistike, urednik portala Fran in raziskovalec. Delo, 24.01.2018, str. 5**

Pisati kolumne je nevarno.

Ta nevarnost se poveča, če si znanstvenik. Med nami je namreč redko kdo, ki ne bi bil glede na slovenske standarde preobremenjen, in pisanje kolumn je lahko eden od dokazov, da nimaš pametnejšega dela. Ali obratno: če vsi vedo, da imaš dela dovolj in da se trudiš, da bi ga opravljal čim bolj kakovostno, lahko sodelavce s kolumnami hitro spraviš v skrb, da boš šel z delom čez mejo in se iztrošil.

Pa vendar tvegam. Tvegam, ker je ustvarjanje zame počitek in hkrati pot do svobode. Vedno ko sem šel ven iz okvirov svojega raziskovalnega dela, ko sem pisal pesmi, snemal glasbo, prevajal, sestavljal scenarije za državne proslave in podobno, sem bolje in lažje opravljal tudi svoje osnovno delo.

V tem letu sicer načrti niso majhni. V službi bomo izdali prvi zvezek zgodovinskega Slovarja slovenskih protestantskih piscev. Obeta se nam kar nekaj novosti na Franu, hkrati pa bo narejenega kar veliko tudi za naš novi slovarski portal za mlade – Franček. Poleg tega sem ravnokar pregledal gradivo za drugo izdajo svojih slovnici (prvih 11.000 izvodov obeh skupaj je že tako rekoč pošlo).

In čas? Ne pritožujem se, ker uživam v veliki večini stvari, ki jih počnem, in ker sem se v zadnjih letih naučil ločevati čas za delo od časa za dom. Pravzaprav je ob vseh obveznostih edina stvar, ki mi zares opazno jemlje čas, birokracija v službi. Ta nam namreč ob naši vsesplošni želji po zagotavljanju financiranja programov in projektov dobesedno odžira sekundo za sekundo. Če hočemo delati, moramo pristati na birokratske sekunde. Teh sekund se ob koncu leta nabere za kak mesec, dva, pri nekaterih kolegih celo mnogo več. Nekateri od njih so logične, druge neumne. Vse pa se zelo opazno zajedajo v način, kako doživljamo čas.

Če delaš veliko, si namreč vedno jezen na nepotrebne stvari. Na primer na klikanje na odgovore na vprašanja, s katerimi nas birokrati v prijavi projektov sprašujejo, ali bo naš projekt morda vseboval etično sporne metode, ki zadevajo kloniranje človeka. Samo en klik je potreben, da verjetno vsi v Sloveniji odgovorimo »ne«, samo ena sekunda. A takih sekund je vedno

več, mnoge od njih zadevajo zelo veliko ljudi in se hitro seštejejo v tedne, mesece ter leta. Ker nihče ne pomisli, da bi se dalo takšne stvari reševati tudi drugače in sekundo za sekundo vračati znanstvenikom, da bi sekundo za sekundo dlje lahko delali, kar znamo.

Zato imam – kot pri vsaki stvari, ki jo delam – ob svoji prvi pravi kolumni naiven občutek, da se mi bo morda le zapisala informacija, misel, ki bo kje spremenila kakšno malenkost na bolje. Občutek imam namreč, da smo se kot družba ustavili pri reševanju na videz velikih, a obenem samo preprostih in poenostavljenih problemov. Ker se delimo pri preprostih stvareh, jih rešujemo v nedogled. Ker so preproste, jih skušamo čim bolj zaplesti. In potem delamo, da lahko rečemo, da delamo. Hkrati pa pozabljamo, da nam zmanjkuje časa za kompleksne probleme, za tiste, ki jemljejo mnogim ljudem čas in energijo, za tiste, ki mnoge ropajo dostojnega ali mirnega življenja. Tiste, ki zahtevajo premislek, dolgotrajno izmenjavo mnenj in izkušnje. Tiste, ki potrebujejo tudi čas za razmišljanje. Otium, scholé, čas, ko ne delaš nič oprijemljivega: ker misliš; ker se učiš.

Humanistično znanost zaznamuje navidezna natrpanost našega časa verjetno najusodnejše. Vede, katerih osnovno poslanstvo je misel, so se ujele v manufakturno miselnost: izdelati čim več člankov, dobiti in narediti čim več projektov, izdati čim več knjig, odključati čim več citatov. Ob tem pa čim manj misliti in brati, ker za to ni časa in energije. Ker mora biti v skladu s trenutno miselnostjo znanstvenik ob koncu svojega delovnika zgaran fizično, ne miselno; misli niso dovolj merljive.

Tudi zato ni čudno, da politika že toliko let ni bila sposobna sestaviti zakonodaje, ki bi bila primerna za humanistično raziskovalno dejavnost. Ko se politiki seznanijo s problematiko v celoti in bi lahko spremenili zakonodajo (denimo zdajle), jim zmanjka časa za končni razmislek. Mislim, da so celo iskreno presenečeni in razočarani, ko njihove rešitve niso nikomur všeč in ko zaradi različnih interesov nato padejo v parlamentu. Zamenja se vlada in zgodba se začne na novo. Že mnogo let. Da bi to spremenili, bomo potrebovali pogum za majhne korake, tiste, ki jih lahko naredi prav vsak po svojih močeh, če si le vzame čas za to. Če se ustavi in napiše svojo »kolumno«. Če si vzame čas, ki je otium, scholé, ne čas, ki ga ukrade svojim bližnjim. Kot sem zapisal že v odgovorih za Delo ob nominaciji za osebnost leta, Slovenci jemljemo življenje preveč resno tam, kjer ga ni treba, in pozabljamo na to, kako zelo so pomembne majhne, na videz neopazne stvari ter neustrašnost, kadar vemo, da delamo prav.

- **Trojanski konj na Dunaju. Saša Vidmajer o skrajni desnici. Delo, 24.01.2018, str. 5**

Naposled je zaskrbljenost zaradi skrajnih desničarjev v avstrijski vladi izrazil tudi urad Angele Merkel. Ko je minuli teden kanclerka v Berlinu gostila Sebastiana Kurza, jo je ta pozval, naj zaupa njegovi vladi, v kateri ključna ministrstva nadzorujejo svobodnjaki. Komentirala je, da bo avstrijsko desnico opazovala »bolj pozorno kot običajno«. Nakar je Frankfurter Allgemeine Zeitung objavil, kako zelo jo vznemirja koalicija na Dunaju.

Evropski najmlajši voditelj in neizkušeni predsednik vlade – Merklova je političarka dvakrat dlje od njegove starosti – je več državnovrtnih resorjev prepustil skrajno desni Strachejevi stranki. Njegovi kadri zasedajo notranje, zunanje in obrambno ministrstvo, s tem so povezane obveščevalne službe in občutljive informacije. Glede na Strachejeve tesne odnose z Rusijo je zadeva za celotno Evropsko unijo še posebno skrb vzbujajoča. Svobodnjaška stranka je ena redkih na celine, ki imajo sklenjen sporazum o sodelovanju s stranko Vladimirja Putina. Je Avstrija postala ruski trojanski konj?

Na te reči je pred dnevi opozoril koroški gospodarstvenik Feliks Wieser, v najinem intervjuju je problematiziral dunajsko vlado in njeno bližino z Rusijo. Dejstvo, da FPÖ zdaj obvladuje ključne resorje in vse tajne službe, pomeni veliko negotovost in postavlja vprašanje, ali bodo skrajni desničarji to zlorabili.

Povedano je bolj problematično kot simpatiziranje z »neliberalnimi« demokracijami višegradske skupine, recimo z Madžarsko. Očitno tudi Berlin razmišlja, da obveščevalne službe Zahoda ne bi več v enakem obsegu sodelovale z avstrijskimi.

Pred kratkim so se številni voditelji podpisali pod apel evropskim vladam, objavljen v Mondu, naj bojkotirajo avstrijski kabinet in njegovih šest svobodnjaških ministrov pa tudi predsedovanje Avstrije EU v drugi polovici 2018. Podpisniki – med njimi Bernard Kouchner, Kim Campbell, Miguel Moratinos, José Ramos-Horta – obtožujejo »graje vredno tišino in apatijo« Evrope po 18. decembru, ko je Kurz ustoličil svojo vlado; opozarjajo, da so prišli na oblast »dediči nacizma«. Predsednik bruseljske komisije Jean-Claude Juncker je novi dunajski vladi decembra zaželel uspeh. Medtem ko je leta 2000 14 držav članic EU s Portugalsko Antonia Guterresa na čelu uvedlo bilateralne bojkote Schüsslove koalicije s FPÖ (v vladi niti ni bilo Haiderja), se je tokrat Evropa obrnila vstran.

Skrajna desnica v Avstriji je mnogo bolj homogena, kot je bila v času Jörga Haiderja. Njen voditelj goji tesne stike z Rusijo in tamkajšnjimi ultrakonservativnimi strujami pa tudi z Republiko Srbsko. Pred meseci mu je v Banjaluki Milorad Dodik podelil odlikovanje. Avstrijski ORF je pravkar poročal, da se je zavzel za odcepitev od Bosne in Hercegovine. Na to skrajno problematično politiko bo Evropska unija, če misli resno z močnejšo integracijo, morala odreagirati.

- **35.000 evrov za vpis na Berlusconijev seznam. Tone Hočvar. Delo, 24.01.2018, str. 6**

Italija. Ankete pred volitvami napovedujejo zmago desnice, Berlusconi se ponuja tudi v Bruslju
Četrtega marca bodo v Italiji parlamentarne volitve, malo predčasno, pa ne preveč. Če bi volili včeraj, bi Italijani 299 - sedežev v poslanski zbornici namenili desni sredini, ki jo povezuje Silvio Berlusconi, 161 sedežev bi dobilo Gibanje 5 zvezd Beppeja Grilla, samo 137 bi jih ostalo za levo sredino, ki vlada zadnjih pet let. Številke se zdijo jasne in preproste, stanje duha na političnem bojišču pa je veliko bolj zapleteno, ponekod tudi zatohlo. Kampanja se začinja, vojna pa je že tu.
Posamično, brez partnerjev in koalicij, bi – sodeč po anketah – že spet zmagalo Gibanje 5 zvezd, ki mu je nekaj podobnega uspelo že na prejšnjih volitvah, ko se je povzpela na oblast levosredinska koalicija pod vodstvom Demokratske stranke. Ne takrat in ne zdaj »M5S«, kakor italijanski mediji pišejo ime Grillove pogruntavščine (novi grb gibanja je sestavljen iz z velikimi črkami zapisane besede Movimento, Gibanje, pod njo pa je narisanih pet zvezd), nima možnosti za sestavo vlade. Tega se posebej veselijo Rimljani, saj imajo županjo iz Grillovih vrst. To, da vladajo Grillovi ljudje, je videti že na ulicah, so cinično pripomnili prebivalci prestolnice. Gore odpadkov se namreč nikakor ne zmanjšajo, ko se bo ogrelo, bo spet smrdelo.

Nova volilna zakonodaja je zaradi grenke pretekle izkušnje napisana tako, da je gibanje komika Beppeja Grilla, ki je pred petimi leti porušilo ravnotežje bipolarnega sistema, obsojeno na vlogo glasnega nasprotnika katerekoli vlade, pa nič drugega. Z leve in desne streljajo po Grillovih somišljenikih, pri katerih je menda (tako trdijo levi in desni propagandisti) med kandidati več kot tri četrtine ljudi brez zaposlitve. Tudi vsaj na videz enotni niso več kot nekoč. Grillo je včeraj odprl nov blog, v katerem nastopa sam, ločeno od spletnih strani gibanja. Prav mogoče je, da bo poskusil s tem pridobiti nove, malo bolj radikalne podpornike. Bolj črnogledi ugibajo, da so se vrhovi gibanja sprli, saj imajo zdaj novega formalnega vodjo Luigija Di Maia, ki se zdi sila samozavesten, obnaša se precej podobno kot Matteo Renzi v obdobju, ko je bivši firenški župan preskočil na državni vrh.

Oblast se vsekakor obeta desni sredini in njenemu pred leti odpisanemu voditelju Silviu Berlusconi. Povezal je svoje stare somišljenike, ki se spet vračajo pod njegovo streho, pa ljudstvo Severne lige, ki je zdaj samo še Liga, zraven še stranko Fratelli D'Italia, trdo desnico posodobljenih naslednikov starih fašistov. Po grenki izkušnji z Matteom Renziem, ki je v čudnem spletu okoliščin priplaval na vrh brez volitev, prevzel najprej stranko in potem še vlado ter se obdržal na oblasti, dokler se ni sam odstranil s referendumom, se opazni del javnosti raje vrača k Berlusconi, ploskajo mu celo nekdanji nasprotniki zunaj italijanskih meja.

Celo britanski komentatorji, ki so vneto pomagali Angeli Merkel in tedanjemu italijanskemu predsedniku Giorgiu Napolitanu, ko sta rezala Berlusconijevo vejo, vidijo v vračanju k preteklosti novo možnost za rešitev in razvoj Italije. Med obiskom v Bruslju so bili te dni prijazni do nekdanjega vsemočnega Viteza iz Arcora tudi v Evropski ljudski stranki, ki se mu je pred leti odrekla.

Matteo Renzi, ki še vodi svojo stranko, čeprav se je sam izstrelil iz vladne palače, po zadnjih anketah velja za najmanj priljubljenega italijanskega politika. Precej je pripomogel tudi k delitvi stranke, njegov naslednik Paolo Gentiloni pa kot premier tudi ni zmožal popraviti vseh Renzijevih zmot. Levica, v pretežni meri naslednica rajnkih komunistov, se je sicer vneto razkrajala od dne, ko je padel berlinski zid. Tudi zdaj še razpada na nove in nove skupine.

Kandidati že vplačujejo vstopnino

V trenutku, ko se začne kampanja, je že znano, koliko mora priložiti politik, ki bi hotel biti kandidat za parlamentarca v prihodnjem obdobju. Pri Berlusconijevih vstopnica za kandidatno listo stane 35.000 evrov. Kdor jih nima ali jih ne zmoro zbrati, tam nima kaj iskati. Pri za zdaj še vedno Renzijevih Demokratih mora kandidat za volilnega kandidata podpisati, da bo vsak mesec prispeval v strankino blagajno po 1500 evrov, kar glede na plače italijanskih politikov ni posebej visoka dajatev. Skrajno desni Fratelli D'Italia, ki menda nimajo veliko denarja, bodo vodili kampanjo po spletu, največ na facebooku, ali morajo kandidati že vnaprej kaj prispevati, za zdaj še skrivajo. Grillovi privrženci pa tudi sicer delujejo in med seboj komunicirajo po spletu. Govorijo o skromnosti in se borijo za denar.

Raziskovalni novinarji vneto kopljejo po najbolj skritih kotičkih, radi bi odkrili, kdo med najbogatejšimi državljani bo pod mizo kolikor je mogoče na skrivaj prispeval za volilno kampanjo in si s tem poskusil zagotoviti primerno sodelovanje s prihodnjimi oblastniki. Največji bogataš med tistimi, ki kaj prispevajo, je Silvio Berlusconi, vendar bo financiral zgolj svojo kampanjo, pravijo. Zaveznike legionarje in Fratelli D'Italia prepušča lastni iznajdljivosti. Prav nič mu ni do tega, da bi ga Liga prehitela. Njen mladi voditelj Matteo Salvini namreč grozi, da bo vlado vodil tisti med koalicijskimi zavezniki, ki bo dobil največ glasov. Liga igra po svoje, kot vedno tudi precej ostro, po potrebi umazano. Največ podpore ji je menda priskrbel njen lombardijski politik Attilio Fontana, ki je napovedal, da bodo po zmagi »nagnali sto tisoč črnuhov«. Vsi me obsojajo, je dejal Fontana, ankete pa so nam prav zaradi tega dodelile precej novih odstotnih točk.

Evropa kamen spotike

Silvio Berlusconi je pohitel po podporo v Bruselj, tudi dobil jo je, ko je Ljudski stranki zagotovil, da bo Italija spoštovala 3-odstotni prag proračunskega deficita. To nemogočo obljubo je izkoristil Roberto Saviano, ki je 3-odstotni prag poimenoval kletka, ki duši Italijane. Tega samostojni in svobodni Italiji pač ni treba spoštovati, je dodal. Glasujte zame, je povabil volivce. Saviano je vendar politično dovolj spreten, da v svoj volilni program ni zapisal pred tem napovedovanega referenduma o evru in Evropi.

Previdno se o Italiji pred volitvami izražajo v OECD. Generalni sekretar Ángel Gurría je v pogovoru za italijansko agencijo Ansa opozoril, da bo morala prihodnja vlada nadaljevati politiko sedanje in uresničevati reforme, ki jih je pripravil že Renzi.

- **Katalonija. Delo, 24.01.2018, str. 6**

Španska vojska na preži

Na kratko

Madrid – Španski vojaki so noč in dan na preži, da bi nekdanjemu in najverjetnejšemu prihodnjemu predsedniku katalonske vlade Carlesu Puigdemontu preprečili vrnitev v Katalonijo, »tudi če bi hotel priti v avtomobilskem prtljažniku«, je dejal španski notranji minister Juan Ignacio Zoido.

Puigdemont je od konca lanskega oktobra v Belgiji. Španske oblasti ga zaradi njegove vloge pri prizadevanjih za neodvisnost Katalonije obtožujejo upora in zlorabe javnih sredstev, v Španiji pa mu grozi aretacija. Na vprašanje o možnosti, da se Puigdemont tajno vrne v Španijo, je notranji minister dejal, da ob španski meji in znotraj države izvajajo vse potrebne ukrepe, da se to ne bi zgodilo.

- **Varnost Srbov je odvisna tudi od kosovskih institucij. Vili Einspieler. Delo, 25.01.2018, str. 6**

Gašenje kosovskega požara. »Politični atentat« na Oliverja Ivanovića je nazorno pokazal globino prepada, v katerem živijo Srbi na Kosovu

Srbski predsednik Aleksandar Vučić je pozval Srbe na Kosovu, naj ga ne zapuščajo, da jih ne bo vedno manj na zemlji, na kateri so vedno živeli. Vprašanje je, kaj lahko Srbija stori za izboljšanje njihove varnosti, da bodo ostali in obstali na Kosovu.

Atentat na zmernege politika kosovskih Srbov Oliverja Ivanovića, ki ni bil po meri srbskega režima, je nazorno pokazal globino prepada, v katerem živijo Srbi na Kosovu. Beograd ni storil ničesar za varnost tamkajšnjih Srbov, ki so se začeli izseljevati. Na severu Kosova vladata Srbska lista in organizirani kriminal, Beograd pa se v dialogu s Prištino zanaša na ljudi,

ki imajo veliko masla na glavi in ne uživajo zaupanja prebivalcev. Kosovskih Srbov ni mogoče učinkoviteje zavarovati brez sodelovanja s kosovskimi institucijami tudi zato, ker za njihovimi političnimi strukturami stojijo razvejeni kriminalni krogi. V tem kontekstu je Aleksandar Vučić poudaril, da mora srbska oblast obračunati s kriminalom in korupcijo v lastnih vrstah. A to napoveduje že leta, ne da bi se karkoli spremenilo na bolje. Srbski vožd je s ponavljanjem te mantre poskrbel le za povečanje svoje priljubljenosti. Po šestih letih še ni bilo pravnomočne obsodbe, številne obtožnice so bile zavržene, procesov proti pripadnikom sedanje oblasti pa niso izpeljali do konca.

Smrt v leglu balkanske mafije

Poznavalci razmer na severu Kosova so rekli Ivanoviću, naj zapusti Kosovo. Grozila mu je nevarnost tako od srbskih kot od albanskih ekstremistov in kriminalcev, ki so medsebojno povezani. Organiziranega kriminala nikoli ni ovirala nacionalna pripadnost, o čemer priča tudi Ivanovičeva izjava, da se morajo Srbi na Kosovu veliko bolj bati ekstremistov v lastnih vrstah kot Albancev. Nestabilnost je v prid interesom ekstremistov in kriminalcev, ki spodbujajo medetnične spopade.

Čprav možnosti niso najboljše, bi bilo za Srbijo in Kosovo dobro, če bi preiskovalci razjasnili motive za Ivanovičev umor, ker je Kosovska Mitrovica pravna črna luknja. Smrt v leglu balkanske mafije je pokazala, da kosovska zgodba ni končana, kot si želita Washington in Bruselj. Ivanović je bil trn v peti nacionalističnim albanskim elitam in srbskim nacionalistom, sovražnik je imel tudi v mednarodnih nadzornih organih na Kosovu. Od vojne severa Kosova ne nadzirata ne Priština ne Beograd. Ivanović je opozarjal, da je za desetine nerešenih primerov požigov avtomobilov, napadov z ročnimi granatami in umorov kriv strah policistov, da bi se zamerili storilcem, ki so povezani z varnostnimi strukturami. Po njegovih navedbah je ljudi strah Srbov, ki se vozijo z dragimi džipi brez registrskih tablic, pod največjim pritiskom pa so politični akterji, ki niso po meri Beograda.

V tamkajšnji hibridni vladavini sodeluje Beograd, sledijo mu mednarodne misije in organizirani kriminal, najmanj besede pa ima Priština. Čprav so mafijski umori stalnica v regiji, je bil atentat na Ivanoviča najverjetneje politično motiviran. Na severu Kosova sta politika in kriminal tako prepletena, da vozla ni mogoče razvozlati. Multikulturne in multietnične vrednote nikjer ne delujejo tako dobro kot v organiziranem kriminalu.

Zlata kokoš za srbsko oblast

Politični atentat se je zgodil v času, ko je bil po enoletnem zastoju obnovljen dialog med Srbijo in Kosovom. Ni mogoče izključiti, da so bili cilji umora ustavev dialoga, preprečitev normalizacije odnosov med Beogradom in Prištino in vsesplošna destabilizacija. Takšen razvoj dogodkov bi ustrezal številnim ekstremistom vseh nacionalnih barv, Srbski pravoslavni cerkvi in proruskim elementom v Srbiji. Iz tega so mnogi sklepali, da umora ne gre povezovati s kriminalom, ker bi to preusmerilo pozornost na napačno stran.

Popolna odsotnost nadzora nad denarnimi tokovi, ki vodijo iz Srbije na Kosovo, in slabotna upravljavka struktura sta ustvarili idealne pogoje za razcvet kriminala, korupcijo in pretvorbo severa Kosova v divji zahod. Naveza političnih, varnostnih in kriminalnih struktur na tem območju deluje že desetletja, nihče pa je ne poskuša presekat in zagotoviti vladavino prava. Po nekaterih ocenah iz srbskega proračuna vsak dan odteče na Kosovo skoraj milijon evrov. S tem denarjem se financirajo lokalne občine, fiktivna podjetja, neobstoječi nadzorni in upravni odbori, izmišljeni projekti in plače ter nadomestila za ljudi, ki že dolgo ne živijo več na Kosovu. Gre za zaupne proračunske postavke.

Sedanja srbska oblast na severu Kosova vzdržuje kontinuiteto strahu in nasilja ter ohranja izredne razmere, kot v času Slobodana Miloševića. Glavni politični akterji zavračajo kritike s pozivi k domoljubju, obrambi svete srbske zemlje in s potrebo po varovanju trpečega srbskega naroda. Tudi če bodo Ivanovičeve morilce privedli pred roko pravice, to ne bo spremenilo razmer na severu Kosova, ki so privedle do njegove likvidacije.

V sivi coni izparevajo milijoni evrov, politični dialog je voden z bombami, omogoča pa tudi napenjanje domoljubnih mišic. To območje je zlata kokoš za vsako oblast v Srbiji, ki je nagnjena k ribarjenju v kalnem. Drugačne oblasti za zdaj še ni na obzorju. V igri je preveč političnih in finančnih interesov, da bi se komurkoli izplačalo presekat ta kriminalno-politični klobčič.

- **Priznanja za dosežke v popularizaciji znanosti. A. Ž. Delo, 25.01.2018, str. 15**

Znanost po svetu – in doma

Priznanja za dosežke v popularizaciji znanosti

Na začetku tedna so na slavnostni akademiji Zahvalnega dneva Slovenske znanstvene fundacije v Prešernovi dvorani SAZU podelili priznanja za dosežke pri komuniciranju znanosti in o znanosti v preteklem letu. Naziv komunikatorica znanosti, ki je bil tokrat podeljen petič, je prejela dolgoletna novinarka in urednica Dela Silvestra Rogelj Petrič, ki je bila pred 32 leti pobudnica za nastanek priloge Znanost, še danes edine redne tovrstne priloge v dnevnem časopisju.

Slovenska znanstvena fundacija tako počasti posameznike, ki so se v minulem letu odlikovali v kakovostni, jasni in strokovno neoporečni komunikaciji znanosti. V ožji krog izbora sta se uvrstila tudi doc. dr. Vito Poštuvan z Inštituta Andreja Marušiča, ki deluje v okviru primorske univerze, in doc. dr. Andraž Stožer z mariborske medicinske fakultete. Prejela sta listino finalistka izbora komunikator znanosti. »Silvestra Rogelj Petrič je specializirana novinarka za znanost in podnebne spremembe. Uvršča se med najbolj ustvarjalne in pronicljive avtorje strokovnih in poljudnoznanstvenih sestavkov, tako za tiskane kakor tudi elektronske medije. Odlikuje se v načinu podajanja vsebin s poudarjeno skrbjo za strokovno neoporečnost, razumljivost in aktualnost. V svoje sestavke vključuje tudi predstavitev dosežkov slovenskih raziskovalcev, njihove komentarje in pojasnila. Izjemno pomembna je njena pozornost do mlajših in mladih slovenskih raziskovalcev. Odločilnega pomena za dodelitev častnega naziva za leto 2017 so bili sestavki o Nobelovih nagradah,« so zapisali v utemeljitvi. Posebno priznanje zvezda 23. slovenskega festivala znanosti so podelili prof. dr. Mariji Stojnik Scholl z univerze v Guadalajari v Mehiki za odlično predavanje s področja astrofizike na lanskem festivalu, ki ga je organizirala Slovenska znanstvena fundacija.

Že petnajstič so podelili tudi priznanja prometej znanosti za odličnost v komuniciranju, in sicer v štirih kategorijah. Prometeja za življenjsko delo pri komuniciranju kemijske in farmacevtske znanosti in tehnologije v okviru Krkinih nagrad je prejel kemik prof. dr. Miha Japelj iz Novega mesta, ki je h komuniciranju spodbujal mlade raziskovalce in tudi sam dokazoval, da je odličen in učinkovit promotor znanosti. Podelili so 11 priznanj prometej znanosti obdobje od leta 2015 do

2017, še zlasti za lani. Prejeli so jih fizik prof. dr. Matjaž Perc z mariborske fakultete za naravoslovje in matematiko, astrofizik prof. dr. Tomaž Zwitter z ljubljanske fakultete za matematiko in fiziko, biologinja prof. dr. Nina Gunde Cimerman z ljubljanske biotehniške fakultete, dr. Blaž Likozar s Kemijskega inštituta, elektronik prof. dr. Matjaž Gams z Inštituta Jožef Stefan, farmacevtka doc. dr. Alenka Zvonar Pobirk s fakultete za farmacijo, Jadranka Jezeršek Turnes iz ljubljanskega podjetja za kreativno in poslovno svetovanje Kontekst, literarni in kulturni zgodovinar prof. dr. Jonatan Vinkler s primorske univerze, literarni zgodovinar prof. dr. Igor Saksida z ljubljanske pedagoške fakultete in primorske univerze, psihologinja prof. dr. Eva Boštjančič z ljubljanske filozofske fakultete ter entomolog in muzejski svetnik dr. Tomi Trilar iz prirodoslovnega muzeja. V skupini raziskovalcev komunikatorjev znanosti je priznanje prejel organizacijski odbor za izvedbo prvih šestih dnevov očarljivih rastlin v Sloveniji. Med organizacijami pa so priznanja pripadla novomeški tovarni zdravil Krka, Kemijskemu inštitutu, Inštitutu za računalništvo mariborske fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko ter ljubljanskemu zavodu Super glavce.

Vestnik, Murska Sobota

- **Priložnost, da si okrepimo samozavest. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 4, 25. januarja 2018, str. 10**

Priprave na 100. obletnico združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom

Ne gre za lokalno zgodbo, temveč dogodek zgodovinskega pomena za Slovenijo – Pritegnili obe, katoliško in evangeličansko Cerkev

Prihodnje leto bomo obeležili stoletnico združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom in bistveno je, da se že zdaj razmisli o tem, kako obeležiti to pomembno dejanje v zgodovini slovenskega naroda ter čemu dati poudarek. Osnoval se je iniciativni odbor za pripravo aktivnosti, predstavniki katerega so na Mestni občini Murska Sobota, ki je regijski koordinator, predstavili osnutek programa ter aktivnosti, ki že potekajo. Predseduje mu Milan Kučan, prvi slovenski predsednik, ki je poudaril, da si še posebej želijo, da bi slovenska javnost doumela, da je to vseslovenski dogodek in da presega lokalne okvire.

»To bo tudi priložnost, da se širši javnosti pokaže, kakšno pot so prehodili Prekmurci do priključitve k matičnemu narodu, kakšni procesi so vplivali na končno odločitev, ki je bila potem sprejeta na pariški mirovni konferenci, ter da se preuči, kakšnega pomena je bilo to dejanje za današnji položaj in hkrati za prihodnost Prekmurja,« je povedal Kučan in dodal: »Kako se bomo tega lotili, pa ima lahko velik pomen za samozavest Prekmurcev in za to, da bi znali v prihodnje nastopati bolj samozavestno.« Še v tej vladi pa želijo pridobiti državno podporo, tudi finančno, da se zagotovijo sredstva za proslavo na državni ravni, ter da obeleževanje podpre državni vrh tudi s svojo udeležbo.

Ob praznovanju pa je treba vzeti v obzir tudi to, da je po 1. svetovni vojni Madžarska izgubila velik del svojega ozemlja in da so predstavniki madžarske narodnosti ostali znotraj drugih držav, zato je treba praznovanje razumeti afirmativno, predvsem pa izpostaviti, da je v tej regiji omogočeno sodelovanje, medsebojno razumevanje ter spoštovanje različnih narodov.

Postaviti v širši kontekst

Predvideva se, da bodo v letu 2019 potekali trije večji dogodki: osrednja proslava ob dnevu priključitve 17. Avgusta z mašo za domovino ter dva simpozija, eden pod okriljem ZRC SAZU, ki bo dogajanje osvetlil na znanstveno-strokovni ravni, ter drugi pod okriljem Katoliške cerkve in strokovnjakov s Teološke fakultete v Ljubljani.

Marjan Šiftar, član iniciativnega odbora, se je strinjal, da se je proslave v slovenski javnosti prevečkrat razumelo kot prekmurske proslave in niso imele širšega slovenskega zgodovinskega pomena, ki je umanjkal ali je bil spregledan. Poudaril je, da gre pri programu za delovni osnutek in da ima popolno podporo vseh zbranih, odprt pa je tudi za dodatne predloge. Želijo si, da to ne bi bila zgolj proslava, temveč dogajanje, ki se pričinja že letos, - vrhunec pa bi doseglo prihodnje leto na datum obletnice.

Dogajanje in druge aktivnosti bodo potekale na različnih področjih, po šolah in v izobraževalnih ustanovah, saj želijo, da se da poudarek mladim, na znanstveno-raziskovalnem ter na publicističnem področju s ponatisom nekaterih za osvetlitev tega dogodka pomembnih besedil. Obeležitev tega dogodka bo imela tudi ekumenske dimenzije, zato so se jim na zadnjem delovnem sestanku pridružili tudi predstavniki evangeličanske in katoliške cerkve. Pripravljena mora biti z občutkom do madžarske narodnosti, pri katerem gre za travmatično izkušnjo, zato bi naj to bila priložnost za poglobitev sodelovanja med državama na različnih področjih. V središču mesta bi postavili obeležje v spomin na dogodek pred stotimi leti in na mirovno konferenco v Parizu, podprli pa so tudi pobudo katoliškega škofa Petra Štumpfa o postavitvi petih spomenikov duhovnikom pred murskosoboško katoliško cerkvijo, ki so pripomogli k združitvi.

Pokroviteljstvo pri nekaterih dogodkih, ki jih je napovedal katoliški škof, je prevzela Slovenska škofovska konferenca. Med drugim pripravljajo strokovni simpozij, na katerem želijo z različnih vidikov osvetliti vpetost katoliške cerkve in duhovnikov v dogajanje v Prekmurju pred stoletjem ter vlogo, ki so jo pri tem odigrali. Že tedaj se je tudi pojavila ideja o samostojni prekmurski škofiji, ki se je uresničila šele leta 2006. Tudi v cerkvi bodo večjo pozornost namenili slovenskim simbolom, izobesili bodo slovensko zastavo, slovesne maše se bodo končale s slovensko himno, pripravili bodo tudi razstavo, povezano z dogodki, in na šmarnicah brali o tem. Štumpf je poudaril, da se bo papež še letos zavzel za pospešitev beatifikacije Danijela Halasa.

Prekmurci močni le združeni

Dodal je, da se bodo z Evangeličansko cerkvijo dogovorili o podrobnostih glede ekumenskega bogoslužja, prav tako pa pšotekajo dogovori tudi z madžarsko cerkvijo, še posebej s sombotelsko škofijo, na kakšen način bi še lahko poglobili sodelovanje na različnih področjih. »Tudi mi si želimo, da bo praznik konstruktiven in bo odzvanjal v slovenskem prostoru. Kajti Prekmurci smo močni le, če smo združeni,« je sklenil Štumpf. Evangeličanski častni škof Geza Erniša pa je spomnil na težko in naporno pot Slovencev do oblikovanja lastne države in kako so tudi evangeličanski duhovniki in pisci veliko pripomogli, da so Prekmurci ostali Slovenci: »Mnoge osebnosti so tlakovale to pot, da lahko danes Slovenci proslavljamo.

Želimo si, da se ta praznik vzpostavi kot praznik, ki nas povezuje, ne pa ločuje, in da se z njim identificiramo vsi ter pri tem ostanemo to, kar smo.« Zavedati pa se moramo, še pravi, da narod, ki se ne zaveda in ne spoštuje svoje zgodovine, tudi prihodnosti nima. Zgodovine sicer ne moremo spremeniti, lahko pa spremenimo današnje medsebojne odnose. V pripravi in pri izvedbi bodo poleg Mestne občine Murska Sobota aktivno sodelovale prekmurske občine, Prekmursko društvo General Maister Murska Sobota, Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija, k sodelovanju so povabili Škofijo Murska Sobota in Evangeličansko cerkev na Slovenskem ter druge ustanove. Ker je program še v osnutku, vabijo, da se k sooblikovanju dogajanja pridružijo tudi drugi.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Če nemo šteli, nas vrag vzeme. Marijana Sukič. Porabje, Monošter, 25. januarja 2018 - Leto XXVIII, št. 4, str. 2**

»Če ne bomo brali, nas bo pobralo,« je pravo slovenski pesnik Tone Pavček, ges sem si pa vúpala tau dojobrniti na našo domanjo rejč, istina, ka samo misel sem nazaj dala, rima nej. Štenjé je pomembno (fontos) že pri mali mlajšaj, steri ešče samí ne poznajo liture, dapa če njim mati ali babica kaj prešté, so tistoma radi, če rejsan ešče vse ne razmejo, dapa veselijo se ritmuši kakšne pesmi ali konci pravlice, če se vse dobro pa lepau konča.

Ešče bole pomembno je, ka bi mlajši šteli, gda v šaulo pridejo. Iz knjig se navčijo nauve reči, nauve besede, spoznajo nauve pojme (fogalmak), si bogatijo besedni zaklad. Prekj literarni štorij se njim odpirajo nauvi svetovi, njina fantazija grata bogatejša, vej pa gda kaj štemo, tisto si zamislimo v kejpaj tó. Dja bi si nej znala zamisliti svoja mlašeča lejta brezi knjig. Zavolo knjig so se naša stara mati dostafart korili z menov, dja sem pa dosta skunz pistila, da sem mogla knjige kraj djasti pa na njivo okapat titi ali na šonžete obračat ali grablat. Istina, ka tistoga ipa smo največ vogrski knjig šteli, vej pa slovenski knjig skurok nej bilau po naši vesnicaj. Dobro se spominam, gda so začnili iz Slovenije v knjižnice voziti slovenske knjige, kak smo radi bili. Te sem vejndrik v tretji ali štrti klas ojdla. Najbole smo se radüvali tomi, ka so knjige iz Slovenije dosta lepše bile kak tiste vogrske, stere so bile po knjižnicaj. Dosti bole farbaste so bile, lepše so bile ilustrirane. Vejndrik prva, ka sem go preštejla, je bila Trnuljčica (Csipkerózsika) od bratov Grimm. Gvüšno zatok, ka sem pravljico vogrski že poznala, sem se iz njé navčila nauve slovenske reči. Pa te tak tadale pa vsigdar več, pa gnauk sem samo vpamet vzela, ka skurok vse razmej, ka piše v slovenski knjigaj. Pa tau se tó spominam, ka naš školnik, steri je ovak Vogrin bijo, nam vsigdar pravo, naj si vzememo kakšno slovensko knjigo tó iz knjižnice.

Gnesden dosta mlajšov pa mladih malo šte, ešče tisto ne preštejo, ka majo za obvezno štenjé v šauli. Raj poglednejo na filmi ali na interneti preštejo, ka pišejo o tisti knjigaj (romani) pa te tak odgovarjajo v šauli. Oni tak mislijo, ka so dobro prejkličili školnika ali leranco, dapa po istini so sami sebe prikrajšali (megróvidít). Prikrajšali za doživetjé.

Tau, ka mladi neradi štejo, se je nej zdaj začnilo. Pred leti sem skurok na rit spadnila, gda mi je eden poznanec, steri diplomoma pa je ovak čeden, razgleden mladi moški, pravo, ka je on v žitki ranč ene leposlovne knjige nej prešto. Pa ka me je najbole mautilo, zavolo toga se je spoj nej sramüvo.

Mlajši v Sloveniji štejo za bralno značko (jelvény). Značko dobijo te, če telko pa telko knjig preštejo. Tau gibanje je na tisti šaulaj najbole uspešno, gde školnicke pa lerance tó nagučavajo šaulare, naj štejo, njim pomagajo. Példo kažejo. Példo pa morajo kazati stariške doma tó.

Vej pa če slovenski nemo šteli, nas rejsan vrag vzeme. Nej kak lidi, liki kak Slovence.

- **Darilo Društva Bralna značka Slovenije porabskim šolarjem. Valerija Perger. Porabje, Monošter, 25. januarja 2018 - Leto XXVIII, št. 4, str. 2-3**

Branje je čudovito potovanje v neznane svetove, v odkrivanje novega in lepega, v kraje znanja in užitka. Tisti, ki poskrbijo za udobna prevozna sredstva v kraje zgodb in doživetij, so pesniki in pisatelji. Društvo Bralna značka Slovenije, skupaj z njim pa literarni ustvarjalci in poustvarjalci, spodbujajo branje v šolah. Leto za letom obiskujejo tudi porabske šolarje, največkrat doslej je svojo umetniško besedo v porabske šole prinesla pisateljica Karolina Kolmanič. Letos se bomo – poleg različnih obletnic, povezanih s slovenskimi literarnimi ustvarjalci (100-letnica smrti Ivana Cankarja) – spomnili tudi 30-letnice organiziranega nastopanja slovenskih literatov in drugih umetnikov na porabskih narodnostnih šolah.

Literarno - gledališke obiske porabskih šolarjev nam vsa desetletja podarja Društvo Bralna značka Slovenije, ki v matični državi velja za najboljšega spodbujevalca branja med mladimi v šolah. 16. januarja nam je generalna sekretarka Bralne značke Manca Perko na števanovsko in gornjeseniško šolo pripeljala prav posebno gledališko skupino, Grajsko lutkovno gledališče Sevnica.

Vodja gledališča Bernard Pungerčič je v uvodnem nagovoru poudaril, da s svojo predstavo želijo spodbuditi otroke k razmišljanju o drugačnosti, tudi jezikovni, in k sprejemanju ter spoštovanju le-te. Seveda je s ponosom omenil tudi to, da lutkarji prihajajo iz Sevnice, rojstnega mesta ameriške prve dame Melanije Trump! Lutkarji so nastopili z dramatisirano Andersenovo pravljico Grdi raček. To je kratka, zelo sodobna pravljica. Glavna književna oseba je mali grdi raček (v resnici labod), ki se je izvalil v račjem gnezdu. Ker je drugačen od ostalih malih račk, ga takoj označijo za grdega. V ospredje je postavljen motiv drugačnosti, ki je velik problem v odnosu med ljudmi tudi danes, saj se prepogosto srečujemo z njo in jo obravnavamo neenako in z zadržki. Pravljica nas želi naučiti sprejemati, še posebej pa ceniti drugačnost. Dinamično dogajanje na odru, lepe živalske lutke in dobra igra so razveselili šolarje obeh šol. Predstava je bila odlična, saj so jo lahko razumeli prav vsi.

Na Gornjem Seniku se je prireditvi pridružila tudi pisateljica Karolina Kolmanič, ki je v kratkem nagovoru zbranim učencem in učiteljem poudarila, da je branje tisto, ki bo ohranilo ljudi humane, etične in strpne, prav tako pa medsebojno povezane. Spomnila se je tudi številnih obiskov porabskih šol, kamor je prvič prišla, kot je omenila, v nekem drugačnem času davnega leta 1964.

Društvo Bralna značka Slovenije nam je podarilo tudi nekaj škatel prelepih slovenskih slikanic, ki jih bomo razdelili po šolah, jeseni letos pa načrtujemo še eno prireditev s slovenskimi literarnimi ustvarjalci ali poustvarjalci na porabskih šolah. Želim, da bi več in pogosteje jemali v roke slovenske knjige. Želim, da knjige postanejo in ostanejo naše najboljše prijateljice, kajti – kot je zapisal legendarni slovenski poet Tone Pavček: »Če ne bomo brali, nas bo pobralo!« To še kako velja za Porabje ...

Pred petimi leti smo v Monoštru svečano proslavljali srebrni jubilej bralne značke v Porabju; obiskali so nas eminentni slovenski literati (Andrej Rozman Roza, Slavko Pregl in Tone Partljič), svečana prireditev je bila v monoštrski gledališki dvorani. Svoj kratek nagovor sem zaključila takole: »In kako bo naslednjih 25 let? Slovenski umetniki bodo skupaj z društvom Bralna značka Slovenije zagotovo še prihajali v Porabje; koliko in kako jih bodo razumeli in čutili porabski šolarji, bo odvisno predvsem od vas, učiteljice in učitelji! Zgled branja slovenskih knjig ste lahko le vi, enako zgled slovenskega sporazumevanja v šoli in lojalnosti do slovenske materinščine. Ni druge poti, samo ta je, največkrat trnova, a vrtnice z najbolj ostrimi trni cvetijo najlepše...« Te besede veljajo tudi ob 30-letnici.

• **Portreti, kot jih še ni bilo. Tekst: Ernest Ružič. Porabje, Monošter, 25. januarja 2018 - Leto XXVIII, št. 4, str. 3**
Galerija Murska Sobota

Na prvi letošnji razstavi v murskosoboški Galeriji sodelujeta dva avtorja, in sicer Samo Perpar s 3-delnimi slikami in Ignac Meden s Portreti.

Za presenečenje je poskrbel akademski slikar Ignac Meden (tudi udeleženec mednarodnih likovnih kolonij v Monoštru), ki je portretiral kar 98 bolj ali manj znanih oseb, med katerimi je, denimo, tudi predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnök. Umetnik, doslej znan predvsem po objektih, ki jih stroka označuje z izrazom konkretna umetnost (v tem stilu je bila tudi njegova prejšnja razstava v Soboti), je po letu 2015 v pastelni tehniki portretiral svoje družinske člane, prijatelje, sodelavce in znance. Portretiral je sicer že prej, intenzivno pa zadnji dve leti, ko je za razstavo pripravil 98 portretov, zdaj nastaja 99-ti, ni se še odločil, ali bo pri stotki prenehal portretirati. Ker slikar portretira prijatelje in znance, je skoraj malo možnosti, da se ne bi lotil nastajanja naslednjih, morda ne ravno sto portretov, ampak kakšnega manj. Slikar tudi poudarja, da za dober portret mora tudi dobro poznati portretiranko ali portretiranca.

Kustosinja razstave je Irma Brodnjak, ki je v spremnem tekstu še podrobneje opisala tehniko in druge značilnosti nastajanja Medenovih portretov. Izpostavlja tudi, da pri portretih sledimo dvema med seboj uravnoteženima potezama: ena je bolj umirjena, druga bolj slikovita. Tekst zaključuje s sporočilom, da »z razstavo želimo opozoriti na izredno kakovosten in širši javnosti manj poznan pol umetnikovega ustvarjanja, saj portreti niso nastajali po naročilu in so precej intimne narave. Medenovi portreti niso reprezentativni in zavestno delujejo kot študije, vendar še zdaleč ne dajejo vtisa nedokončanosti. Nasprotno: Meden do portretiranja pristopa skrajno premišljeno in osredotočeno.«

Razstava del Sama Perparja 3-delne slike je plod sodelovanja med murskosoboško Galerijo in Koroško galerijo likovnih umetnosti Slovenj Gradec. Galeriji že vrsto let odlično sodelujeta, izmenjavata razstave, eden izmed veznih členov so tudi dela pokojnega slikarja Jožeta Tisnikarja, (razstava njegovih del je bila lani tudi v Soboti), sta poudarila kustosinja Irma Brodnjak in Marko Košan iz Slovenj Gradca, tudi kustos razstave v Murski Soboti. Značilnost, seveda ne ednina, likovnih del Sama Perparja je tudi v velikosti njegovih del, ki so na ogled v Murski Soboti. Slike izjemno velikih dimenzij je posebej naslikal za ambientalno postavitve v paviljonu slovenjegraške galerije, saj je velikost sten v razstavišču v skladu z njegovo temeljno ustvarjalno ambicijo popolne osamosvojitve. Slikar je tudi povedal, da so dela vseskozi nastajala ob poslušanju glasbe, kar ni naključje, poudari Mirko Košan: »Sodobna improvizirana glasba je neposredna spodbuda za izbrani ustvarjalni ritem in tok nastanka podobe.«

• **Brezi lidi nega filma. Fotografije: Vid Hajnšek. Porabje, Monošter, 25. januarja 2018 - Leto XXVIII, št. 4, str. 4**
Foto reportaža

Nouvi slovenski film je svojo paut na Gorenjom Siniki začno. V njem je v tom prvom tali gor gemanja koulak dvajsti ženski pa moški igralcov cuj stanolo. Kak vsigdar se je pokazalo, kak je tou gé. Gda naši Porabski Slovenci »ja« povejo, po tejm nikšne baje nega. Cejla ekipa filma je s trno velkim veseldjom pa velko volo leko delala ranč zatoga volo, ka so vsi, stere je vöodabrala, z velko volo delali.

V tom prvom tali se je tresti procentov filma gor vzejlo. Ekipa se v februaru v Maribor seli, po tejn pa na sprtolejt znouva nazaj v Porabje pride. V tom časi nede samo na Gorenjom Siniki delala, vse šejron po krajini de se gor gemalo. Zvün toga trbej prajti, kakša pajdaštva so se med ekipo filma pa domanjimi lidami fküper splela. Tak si že leko brodimmo, kak de se tau na filmi eške kak na velke vidlo.

• **Pokal ÁFÉSZ. L.R.H. Porabje, Monošter, 25. januarja 2018 - Leto XXVIII, št. 4, str. 4**

Že tretjič so v Monoštru priredili pokal ÁFÉSZ v dvoranskem nogometu, katerega se je udeležila tudi ženska ekipa pod imenom Slovenska ves. Dekleta so zaradi športnega obnašanja postala priljubljena pri publiku.

• **Slediti trbej svojim senjam. Silva Eöry. Porabje, Monošter, 25. januarja 2018 - Leto XXVIII, št. 4, str. 5**
Jože Gomboc, Goričanec, steri vödavle knjige za drauvno deco

Jože Gomboc, steri je mlada leta preživo pri Svetom Juriji na Goričkom, zdaj pa žive v Strukovcaj, ma zanimivo delo. On ma založbo, zové se Ajda, stera se največ spravla s tem, ka vödavle knjige za mlajše. »Po čüdni potaj sam prišo v té poseu. Knjiga Žabec in tujec je bila tista, zavolo stere sam se odlaučo, ka mo začno knjige vödavati. Tau je knjiga, stera guči o tom, ka so bili zavec, puček in kokaut velki pajdaši. Te pa je k njim prišo tijinec, podgana, s sterim so vse te živali pajdaši gratale. Té tijinec je rejšo enoga zavca, steri je nej znau plavati, pomago je drügomi, steromi je ram zgoro. Te pa je ta podgana samo gnauk ruksauk na rame djala in pravla, podje, pajdaši mo ške naprej, samo ges mam svojo paut, pa morem po njoj titi. Prav je, ka tüdi vi svojim senjam nasledüjete.«

In tak je tüdi Jože Gomboc nasledüvo svo svojim senjam in je začno vödavati knjige za drauvno deco, stere v glavnom pišejo slovenski avtorji. Med njimi je tüdi neka prekmurskih, Vesna Radovanovič, Jasna Branka Staman, ilustrator pa je tüdi Anton Buzeti. »Vö smo dali tüdi že knjige Štajercov Toneta Partljiča in Janje Vidmar, pa tüdi od pisatelov iz drüghih talov Slovenije. Meli smo plane, ka bi tüdi v Porabji najšli kakšoga, samo ka je gnesden knjige na svetlo trno žmetno spravlati, spoj slovenske. Tau pa je tüdi zatau, ka nas je tak malo,« je ške pravo sogovornik in cuj dau, »ka so v sakšom človeki skriti talenti, pa je fajn, če pridejo na sveklo. Ges sam se nej šaulivau za tau, ka bi se s knjigami spravlo, pa mam zdaj že dvajsti let založbo.«

Jožeta Gomboca sta v mladi lejtaj bole kak knjige šport in tehnika zanimala: »Ges sam te knjig nej niti dosta šteu. Tomi je rivo tüdi tau, ka sam malo slabše vido, pa tüdi tau, ka sam biu dislektik, najbole sam mejšo lituri e pa i. Po zgotovleni

osnovni šauli sam se prvo škeu vpisati v srednjo pomorsko (tengerészeti) šaulo v Pirani, steu sam biti mornar (matróz). Po tistom, ka sta si mojiva dva pajdaša premislila, pa sam tüdi sam nej meu več vole na tau šaulo titi, pa sam se vpiso v Maribori na srednjo strojno šaulo. Čiglij me je zanimala arhitektura, sam se po zgotovljeni srednji šauli vpiso na Strojno fakulteto v Maribori. V bistvi so me na njau vpisali brez moje vednosti. Odišo sam v Črno goro na dopust, pa so me zatau, ka sam dobre rede meu, vpisali

Po zgotovljeni šauli je odišo med škonike, mlajše je včiu matematiko, fiziko in tehniko. »Pravli so mi, ka na böltinskoj šauli nücajo škonika, pa sam šau. Nej je tau velka znanost. Ge tak brodim, ka je najbolje fontoško, ka pauleg toga, ka mlajše neka navčiš, ka jih poštüješ in maš rad,« pove Jože Gomboc in ške raztolmači, ka se je gnauk zgaudio, ka je ške škonika za likovni pouk nadomeščo in »te gda so mlajši risali, sam jih püsto, ka leko letijo. Dostakrat deci velki kvar delamo, ka brodim, ka je tau, ka so gezik, fizika in matematika vse na sveti. Tüdi škoniki dostakrat tak brodijo. Ge pa tak brodim, ka trbej mlajšom tüdi svobodo pistiti in tüdi zavolo toga sam te med otroške knjige odišo.«

Knjiga, spoj takša, gé nemaš samo pisatela liki ške ilustratora, ka kejpe riše, je draga. V zadnji lejtaj, najbolje po tistim, ka je prišlo do krize, je tak, ka jo je »leko napraviti pa žmetno odati. Gnesden maš dosta ekološki spronih knjig, pri sterih se nücajo kvarne dušikove farbe in čüdni klorovi paperi in tak dale. Mi se trüdimo, ka so naše knjige tak z vsebinske kak tehnične strani dobre. Mi naših knjig ne odavamo v knjigarnaj, zatau ka si one škejo svoj velki tau kraj vzeti, odavlemo jih prejk zastopnikov, direkt knjižnicam, pa tüdi v šaule in vrtce demo. Bogati s tem delom nemreš gratati, mislim materialno, nači pa. Srečaš dosta lüstva, vse fele sorte in farbe, dobre in slabe. Pa ške neka bi rad izpostavo. Stariške bi se mogli zavedati, ka je knjiga fontoška tüdi zavolo toga, ka se leko z njeno pomočjauv posvetijo svojomi deteti.«

- **Zapisana beseda ostane – Littera scripta manet. Ernest Ružič. Porabje, Monošter, 25. januarja 2018 - Leto XXVIII, št. 4, str. 7**

Nove publikacije

Uveljavljena praksa je, da znanstvenim simpozijem najpogosteje čez kakšno leto sledi izid publikacije, v kateri so zbrani referati, včasih pa tudi razprave s teh srečanj. Zakaj je temu tako, ponazarja ime zbornika Zapisana beseda ostane – Littera scripta manet, v katerem so natisnjeni referati z mednarodnega simpozija ob 300-letnici izida prve prekmurske knjige Mali katekizem Franca Temlina (1715). Simpozij je bil v Murski Soboti leta 2015, izid pa se navezuje na lansko 500-letnico začetka reformacije in protestantskega gibanja (1517). Znanstveno srečanje je pripravila Pokrajinska in študijska knjižnica v sodelovanju z Evangeličansko cerkvijo v Sloveniji, Ustanovo dr. Šiftarjevo fundacijo, Mestno občino Murska Sobota in občino Tišina.

V zborniku je objavljenih 11 prispevkov, enega referata pa avtorica ni oddala za natis. Urednica zbornika, ki ga je izdala Pokrajinska in študijska knjižnica, je dr. Klavdija Sedar.

Uvodno besedo je napisal škof Geza Filo in o Malem katekizmu izpostavil: »To Temlinovo delo moramo šteti kot znamenje poglobljenega prekmurskega duhovnega in narodnostnega osveščanja, kajti temeljni cilj prve prekmurske knjige (in vseh nadaljnjih) je bil brez dvoma verski, vendar pa je bilo oblikovanje Evangeličanske cerkve inkorporirano v same teološke premise verskega namena prekmurskih evangeličanov. Jezik je bil Temlinu in vsem, ki so mu sledili, po eni strani „orodje“ za doseganje ciljev, vendar so imeli do tega orodja pristen odnos. To je bil „naš prekmurski jezik“, kakor so ga Prekmurci doživljali na podlagi Prvega pisma apostola Pavla Korinčanom (1 Kor 14) in ki je s prvo tiskano prekmursko knjigo, s Temlinovim katekizmom, preko verskega namena prekmurščino popeljal v knjižni jezik. Prekmurščina kot knjižni jezik je med drugimi svetovnimi jeziki dobila priložnost, da postane jezik, nosilec svetopisemskega sporočila. S tega vidika verske in kulturne dimenzije Temlinovega velikega koraka, tako kot pri Trubarju pred 165. leti, enostavno ne moremo ločevati.«

Škof Geza Filo se dotakne tudi reformacije v deželi med Muro in Rabo, »ki je po svoje prispevala na več področjih, da se je slovenski živelj tod ohranil do današnjih dni in se ni asimiliral, kakor se je to zgodilo s številnimi drugimi. Ukleščen med germanski in ogrski jezikovni in upravno-politični prostor si je celo drznil ustvariti svojo pismenost in književnost.« Spremno besedo je napisala Klavdija Sedar in najprej na kratko predstavila referate in njihove avtorje, potem pa poudarila, da zbornik daje vsebinsko bogat in dragocen vpogled v kulturne dosežke in dediščino, obeležuje dve zgodovinski in kulturno pomembni letnici, 1517 in 1715, »ki sta pravzaprav temelj za razumevanje sodobnega sveta in časa, v katerem živimo. V prekmurskem prostoru ima ta temelj 48 strani, a zaradi teh strani in vseh naslednjih dosežkov, ki so jih prekmurskemu ljudstvu podarili prekmurski pisci, je prekmurski jezik dobil slovstveno obliko in značaj, vse to pa je vzpodbudno vplivalo na narodnostno, jezikovno, kulturno in versko podobo pokrajine ob Muri.«

Besedila referatov so razdeljena v dva dela, in sicer Zgodovinskokulturni in jezikovni horizont ter Kulturna in literarnozgodovinska razsežnost. Avtorji so: Franc Kuzmič, Klavdija Sedar, Geza Erniša, Marko Jesenšek in Mojca Kumin Horvat v prvem delu, v drugem pa: Lajos Bence, Alojz Jembrih, Robert Hajszan Panonski, Franci Just, Dragica Haramija in Vesna Radovanovič.

- **Delati z računalniki je ranč nej tak žmetno. –dm-. Porabje, Monošter, 25. januarja 2018 - Leto XXVIII, št. 4, str. 10**

V srejdjo zadvečerka po drugoj vöri komaj kakšoga šaulara najdemo v varaškoj Osnovnoj šauli Istvána Széchenyina. Té so tö zvekšoga mladi športniki, šteri majo treninge po konci šaulski vör. Eden klas pa je eške itak pun žitka: škonik informatike Gábor Kozma slovenske penzioniste vči, kak trbej računalnike (számítógép) nücati. Gda smo šaulo gorpoiskali, so držali že tretjo duplansko vöro.

Včiti so se začnili v prvom kedni januara. »Na začetki sem nej znau, kak mo vse raztomačo starejšim lidam. Zdaj sem pa že veseli, vejpa vidim, ka se brž včijo, so flajnsni, vsefelé probavajo. Že do tega mau smo dosta vse prejkpoglednili,« je tomačo Gábor Kozma, šteri zvün informatike eške šport pa matematiko vči na šauli. »Penzioniste škem v prvom redej navčiti, kak se nüca programski paket Office, eške poseba programa Word za pisanje pa Excel za tabele. S temi sem delo duga lejta, pa tačas se škém ž njima spravlati, ka penzionistom više ne pride. Ge sem pripravleni,« nam je ovado škonik pa

dale gučo: »Starejšo lüstvo je eške ležej včiti kak mlajše. Mali šaularge brodijo, ka tak vse znajo pa ka vse leko rejšijo s svojimi čednimi telefoni.

Starejši lidgé pa z veseldjom sami rešüjejo probleme, tau pa dá meni tö nauve moči.« Gábor Kozma, šteroga leko poznamo kak dugolejtnoga organizatora organizatora mladinski rokometni turnirov (kézilabdatorna) v Monoštri, pravi, ka je na vörar dobra atmosfera. »Čakam, ka sem leko ž njimi pa jim prejkdam svojo znanje. Depa uni eden drügoma ranč tak pomagajo. Dostakrat ranč ge ne morem tak lepau raztomačiti nika, kak uni eden drügoma tanače davajo,« je pripozno škonik pa skončo, ka penzioniste doma tö čaka delo. »Večkrat dam domačo nalogo, na priliko tau, ka morejo dosta sami kaj sprobavati. Etognauk pa so mogli doma sami oprejeti eden dokument, ga malo prejkspisati pa nazazaprejeti. Tak vidim, ka doma tö delajo, so veseli pa zvekšoga z edne vöre ne falijo.«

Doma pa samo tisti leko dela, što má kompjuter. Ništerni »dijaki« so se že od svoji mlajšov ali vnükov vnaugo navčili. »Moj pojep má mašin, pa mi dosta kaj pokaže,« smo zvödali od Margite Čuk z Varaša. »Doma ga zatok tö nücam, depa ne pišem na njem. Elektronsko pošto gledam, muziko iz Slovenije poslušam ali kaj iščem na googli. Dokumente pa sem nej znala pisati, zatok sem rada, ka se navčim. Ka človek vej, kak trbej, če je mujs kaj napisati.« Margita Čuk dobro vej, ka gnes več nika nega brezi računalnikov. »Mi smo že stari gé, depa znati moremo vse tau, ka znajo naši vnüki. Če človek na računalniki dela, ka koli leko gleda, dosta vse nauvoga leko zvej. Cejli svejt nut k nam pride domau. Gnauk nutzakupčnemo, tau iščemo pa tisto iščemo, pa nika doj ne zaostanemo. Vse leko zvejmo, ka ščemo, ka koli nas briga. Zdaj že takši svejt gé, ka je tau najvejša vřednost, če štoj informacije má.« Vsi navzauči pa morejo vsikšo srejšdo zadvečerka na šurko oprejeti vüja. »Sprva je zatok žmetno bilau, trnok je trbölo poslušati. Depa takšoga dobrega škonika mamó, ka nam vse lepau raztomači. Tačas, tačas guči, ka vsakši razmej,« se je smejala Margita.

»Tau sem dja že za lanjsko leto vözbrodila, samo te smo eštje pravo šaulo nej najšli,« nam je pripoznala predsednica Drüštva porabski slovenski penzionistov Klara Fodor. »S tejm, ka mi demo v penzijo, moremo svoje mozdjé malo bole nücati. Mi moremo poskrbeti za tau, aj z mozdjami tö dela delamo, nej samo novine šteti pa malo nika gledati na facebooki, liki z računalnikom delati tö,« je ciu tečaja (tanfoljam) tapravila predsednica, štera brodi, ka gnesneden cejli svejt naprej dé. »Mi moremo s svetaum naprej titi. In računalnik je tau, ka té svejt v našo ižo, nam domau prinesé. Če štjemo dale s svetaum stapati, se mujs moremo sami včiti pa za tau sami djati.«

Lanjsko leto se je na včenjé eške več lüdi zglasilo, depa letos je tö deset penzionistov vküpprišlo, računa Klara. »Vsi so aktivni, za peldo valon. Od tretjim smo tö pa že dosta znamo, škonik nas je tö fejšt povalo.« Penzionisti so prej tista generacija, štera eške volau má. »Če se mali mlajši tak vejo navčiti, te moremo mi tö nika s toga vöprinesti. Vejpa je tau nej sramota, če se z mlajšami vřed, od mladi nika navčimo.«

Organizatorica Klara Fodor je oprvin takše »dijake« iskala, šteri so nej davnik v penzijo odišli. »Dja sem bole mlade penzioniste brodila pa probala takše lidi vtjüperspraviti, za stere brodim, ka majo računalnike doma ali pri mlajšaj pa vnükaj. Ali pa so že delali na takšom mesti, gde so nücali mašine.«

Gda smo gorpoiskali vöro informatike, je pred monitorami sejdlo djenau sedem penzionistk pa eden penzionist. Sploy so poslušali, ka je škonik toma tomačo, gledali na velkom platni, ka morejo delati, pa flajсно težili gombe na tipkovnicaj. »Vsikši aj telko vej, ka zna delati z računalnikom,« je povödala svoje želenje predsednica. »Če štjé eno pismo napisati, aj vej, kak trbej pisati, če štjé tisto sraniti, aj vej, kak trbej sranjüvati. Kak trbej pisma pošilati pa kak trbej cudjasti pripunkte. Najbole tau, aj leko prej maila komunicéra z drügimi lidami.«

Klara Fodor pravi, ka je glaven ciu tečaja povezati tiste, šteri se morejo povezati. »Naše drüštvo dosta vse razglasi na računalniki. Pozvanje za fašenek je že gora. Če dja mam mail atrejse, leko vsikšoma pismo pošlem. Kak dobro bi bilau, če bi na djilejše nej trbölo vöpošilati pozvanje ali z lidami kaulak odti pa prejkdavati. Samo na računalnik gora djasti pa že vsikši leko doma dobi. Aj baudemo povezani z enim drügim.«

Flajсни šaularge eške dva mejseca gvüšno odijo v varaško osnovno šaulo na včenjé. Za april pa má predsednica drüštva nauve plane. »S pomočtjauv višje pedagoške svetovalke Valerije Perger démo v Slovenijo, tam mlajši z osnovne šaule včijo starejše nücati računalnike. Že smo odebrali šaulo, tau je v Kuzmi. Vsi zamaj se podamo na paut, ka bi se dale včili - v slovenskoj rejči.«

Mladina

- Jure Trampuš. Financiranje kot loterija. Mladina, št. 3, 19.1.2018, str. 7
- Dino Bauk. Vzganjanje boljših ljudi. Odgovor Dina Bauka na polemiko vodje Levice Luke Mesca Od kod ta strah? Mladina, št. 3, 19.1.2018, str. 28-29
- Robert Pfaller, filozof (intervju). Mladina, št. 3, 19.1.2018, str. 37-41
- Rok Vevar, Izak Košir. »Ministrstvo za kulturo je postalo slaba banka slovenske kulture«. Mladina, št. 3, 19.1.2018, str. 54-56
- Marjan Horvat. «Mali novinarski čudež»: zbornik o Slovenki, (pozabljenem) prvem slovenskem ženskem časopisu. Mladina, št. 3, 19.1.2018, str. 63

Reporter

- Ivan Puc. Fran brez Peršakove podpore. Reporter, št. 4, 22. 1. 2018, str. 12
- Peter Starič. Francozi in kolaboracija: kako so v Franciji obračunali s sodelavci okupatorja. Reporter, št. 4, 22. 1. 2018, str. 52-54
- Ivo Žajdela. Zločin v Kanižarici (2). Reporter, št. 4, 22. 1. 2018, str. 58-60

Periodične publikacije – kazala

- Austrian History Yearbook, Volume 48 - April 2017
<https://www.cambridge.org/core/journals/austrian-history-yearbook/latest-issue>
- SWS Rundschau - Die Zeitschrift der Sozialwissenschaftlichen Studiengesellschaft, Heft 4/2017
<http://www.sws-rundschau.at/html/aktuell.php>